

İzmir İli Konak İlçesi Açık Yeşil Alanlarının Yeşil Alt Yapı Kavramı Bağlamında İncelenmesi

Fen Bilimleri Enstitüsü - Kentsel Dönüşüm Anabilim Dalı
Tezsiz Yüksek Lisans Programı

Bitirme Proje Ödevi

Ayşe GEVREK GÖZSOY

Y220216020

Danışman: Doç. Dr. Ayşe Kalaycı Önaç

Ocak 2024

İzmir İli Konak İlçesi Açık Yeşil Alanlarının Yeşil Alt Yapı Kavramı Bağlamında İncelenmesi

ÖZET

Günümüzde, doğal alanların gün geçtikçe azalması ve tahrip olması, iklim değişikliği, çevre kirliliği, ekosistemlerin yok olması gibi sorunlar insanların daha sürdürülebilir çevre ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bunun en iyi şekilde planlanabilmesi içinde günümüze kadar gelmiş olan mevcut durumlarının oluşum süreçlerini iyi analiz etmek gerekir. Kentlerin doğal ve kültürel yapısını inceleyen, geçmişten izlerle geleceğe sağlıklı sonuçlar aktarabilecek, erişilebilir, ekosistem tabanlı çözümler üreterek bunu yapmak mümkündür. Daha nitelikli ve sosyal çevreyle daha uyumlu sürdürülebilir kullanım alanlarının oluşturulması ile yaşam kalitesini arttırmak karar vericiler için ana hedeflerden olmalıdır. Yaşadığımız deprem, sel gibi afetler ve pandemi süreci de kentlerimizin afetlere karşı daha dirençli olması gerektiğini ve daha fazla yeşil alan ihtiyacını ortaya koymaktadır. Kentsel dönüşüm alanlarının karar vericiler tarafından belirlenmesi, uygulama süreçleri ve kentteki diğer sistemlerle planlama ölçeğinde değerlendirilerek hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

Kent içindeki kamusal alanlar; ekolojik, sosyokültürel, sosyoekonomik bakımdan kentin omurgası ve yaşam kalitesinin göstergesi olup ortak kültür ve kimliğin biçimlendiği yerlerdir. Açık yeşil alanlar; içinde buldukları kent için bir algı yaratmanın yanında fiziksel ve sosyal çevreyi geliştiren, kentlilerin etkinliklerine zemin oluşturan işlevlerin gerçekleşmesini sağlayan, insanların ortak değer ve düşünce üretmelerinde rol oynayan en önemli alanlardır. Çalışma alanlarını birbirine bağlayan ulaşım aksları ve bu akslardaki planlı düzenlemeler kentlerde yeşil izler oluşturmakta ve kentlerin daha sağlıklı ve yaşanılabilir olmasını sağlamaktadır. Yeşil alt yapı sistemleri de ele alınarak yapılan tüm çalışmalar nefes aldığımız mekânları iyileştirerek yaşam kalitesini artırmaktadır. Doğru planlanmış ve tasarlanmış açık yeşil alanların, kent peyzajını biçimlendirmede ve sosyal yaşamın niteliğini belirlemede hayati bir rolü vardır.

Bu çalışma kapsamında; çalışma alanında bulunan mevcut yeşil alan sistemi kentsel yeşil alt yapı kavramı çerçevesinde incelenecek, ilçenin kıyı şeridi ile bağlantısını kurmak ve çevresel sürdürülebilirliğini artırmak adına öneriler geliştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kentleşme, yeşil alt yapı, kentsel açık-yeşil alanlar

Examination of Open Green Areas in Konak District of İzmir Province in the Context of the Concept of Green Infrastructure

SUMMARY

Today, problems such as the decreasing and destruction of natural areas, climate change, environmental pollution and the destruction of ecosystems reveal people's need for a more sustainable environment. In order to plan this in the best way, it is necessary to analyze well the formation processes of the current situations that have survived until today. It is possible to do this by producing accessible, ecosystem-based solutions that examine the natural and cultural structure of cities and can transfer healthy results to the future with traces from the past. Improving the quality of life by creating sustainable use areas that are more qualified and more compatible with the social environment should be one of the main goals for decision makers. Disasters such as earthquakes, floods and the pandemic process we are experiencing also reveal that our cities need to be more resilient to disasters and the need for more green areas. It is important that urban transformation areas are determined by decision makers, evaluated and implemented on a planning scale with the application processes and other systems in the city.

Public spaces within the city; They are the backbone of the city and an indicator of the quality of life in terms of ecological, sociocultural and socioeconomic aspects and are places where common culture and identity are shaped. Open green areas; In addition to creating a perception for the city they are located in, they are the most important areas that improve the physical and social environment, enable the realization of functions that form the basis for the activities of the citizens, and play a role in people's production of common values and ideas. Transportation axes connecting work areas and planned afforestation on these axes create green traces in cities and make cities healthier and more livable. All works carried out by considering green infrastructure systems increase the quality of life by improving the spaces where we breathe. Correctly planned and designed open green areas have a vital role in shaping the urban landscape and determining the quality of social life.

This scope of work; The existing green space system in the study area will be examined within the framework of the concept of urban green infrastructure, and suggestions will be developed to establish the district's connection with the coastline and increase its environmental sustainability.

Key Words: Sustainable urbanization, green infrastructure, urban open-green areas

İÇİNDEKİLER

Özet	i
Abstract	ii
1 Giriş	1
2 Literatür Taraması	5
3 Materyal ve Yöntem	9
3.1 Materyal	9
3.1.1 Çalışma Alanının Tanımlanması	9
3.1.2 Diğer Materyaller	10
3.2 Yöntem	11
3.2.1 Mevcut Durum Analizi	11
3.2.2 Saha Çalışmaları –Gözlem ve Görüşmeler	16
4 Bulgular	19
4.1 İzmir Büyükşehir Belediyesi Konak İlçesindeki Kentsel Dönüşüm Projeleri	19
4.1.1 Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi	20
4.1.2 Ballıkuyu Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi	26
4.1.3 Kadifekale Afete Maruz Bölge Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi	27
4.1.4 Konak –Kemeraltı Yenileme Alanı	30
4.2 Konak İlçesi Açık Yeşil Alanların İncelenmesi	31
4.2.1 Kent Parkları	31
4.2.2 Ulaşım Hatlarındaki Peyzaj Projelerinin İncelenmesi	34
4.2.2.1 Yeşil Tramvay	36
4.2.2.2 Nitelik Kazandırılmış Kayıp Mekanlar ‘Liman Caddesi Örneği ...	37
4.3 Üretilen Stratejiler	40
5 Sonuç ve Öneriler	43
Kaynaklar	46

1- GİRİŞ

Tarihsel süreçte yaşamlarımız ile birlikte kentlerimizde değişim ve dönüşüme uğramaktadır. Tarihinin 8000 yıla uzandığı düşünülen, 5000 yıllık geçmişe sahip olan İzmir, Helenistik dönemden itibaren farklı kültürlere ev sahipliği yapmış, antik Smyrna’ dan başlayarak günümüze kadar değişime uğramıştır. Tüm büyük kentlerde olduğu gibi İzmir’ de sanayileşme ile birlikte hızlanan kentleşme sürecindeki yoğun göç hareketlerinden olumsuz yönde etkilenmiştir. Kontrol dışı gelişen bu büyüme sonrasında ortaya çıkan barınma ihtiyacı karşılanamayınca, kısa sürede artan gecekonda ve kaçak yapılaşmalar, kent ile bütünleşemeyen sağlıklı kent dokuları meydana getirmiştir. İklim değişikliğinde onarıcı anlamda büyük katkısı olacak olan ve ekosistem içerisindeki en büyük görevleri üstlenen yeşil alanlara baktığımızda ise bu yoğun yapılaşmaların olduğu bölgelerde ne kadar dağınık ve yetersiz olduğu görülmektedir. Çevreci yaklaşımla yapılacak planlamalar bu sorunların birçoğunu ortadan kaldıracak ve iyileştirme anlamında yol gösterici olacaktır.

Sağlıklı çevre ve sürdürülebilir kentsel gelişme deyince öncelikle, bu konuda uluslararası bir çerçeve çizen Habitat konferanslarından bahsetmek gerekir. Habitat konferansları, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde açıklanan, 20 yılda bir düzenlediği konferanslarla tüm dünyada sürdürülebilir kentsel gelişmeye yönelik gündemi belirleyen ve sürdürülebilir insan yerleşmeleri oluşturmak amaçlarına yönelik Birleşmiş Milletler Programıdır. Yaşam ortamı anlamına gelen “habitat” sözcüğünden adını alan bu konferanslarda, kentlerin çevre sorunlarına odaklanılmış; çevre, kentler ve sürdürülebilirlik üzerinde etkili bir biçimde durulmuş ve çözümler aranmıştır. İlki 1976 yılında Kanada’nın Vancouver kentinde düzenlenen Uluslararası İnsan Yerleşmeleri Konferansında (Habitat 1), insan haklarının ve çevre değerlerinin korunmasına yönelik bir takım temel gereksinmelerle (Beslenme, barınma, temiz içme suyu, sağlık, eğitim, toplumsal güvenlik ve çalışma koşulları) ilgili haklar açıklanmıştır. Yerleşim yerlerinin yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, bildirmede yer alan temel amaçlar arasındadır.[1]

1996 yılında İstanbul’da ikincisi gerçekleşen Habitat 2 Konferansında; “herkese yeterli konut” ve “sürdürülebilir insan yerleşmeleri” konuları üzerinde durulmuş, barışın, adaletin ve demokrasinin sağlanabilmesi için ekonomik kalkınma, toplumsal gelişme ve çevrenin korunması gibi konuların gereği önemle vurgulanmış, “sürdürülebilirlik”, “yaşanabilirlik” , “hakçılık” başlıkları ele alınmıştır. Su, katı atıklar, hava kirliliği, doğal afetler, yeşil alanların dağılımı, tarih ve kültürün korunması, kent içi ulaşım ve gürültü önlenmesi, sağlıklı kentler

yaratılması konuları üzerinde durulmuş, Habitat 2 Konferansı çıktıkları, Sürdürülebilir Kentler açısından önemli kararlar alınmasına vesile olmuştur. Konferansların üçüncüsü olan, 2016 yılında Ekvator'un başkenti Quito' da gerçekleşen toplantıda, Habitat 1ve 2' den sonra kentlerin geldiği durum değerlendirilmiş, gelinen noktadan tam memnuniyet çıkmasa da, kentlerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri konuşulmuş, şehirleri ve yerleşim alanlarını, daha kapsayıcı, güvenli, esnek ve sürdürülebilir hale getirmeye ve iklim değişikliğine etkin bir vurgu yapılmıştır. Habitat 3' de konuşulan konulara yön veren önemli toplantılardan biri de, 2015 yılında Fransa'da düzenlenen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı (COP21) olmuştur [2].

Kentli hakları alanında önemli adımlardan biri olan Avrupa Kent Şartı (European Urban Charter) ise; Avrupa Konseyi, Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı'nca 18 Mart 1992 tarihinde kabul ve ilan edilmiştir. Şart, diğer Konsey anlaşmalarından farklı olarak hükümetlerin değil, yerel yönetimlerin imzasına açılmıştır. Avrupa Kent Şartı, 20 maddelik bir deklarasyon ve 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır. Yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması ile birlikte toplumsal kalkınma, kentsel fiziksel çevrenin ve konut stokunun iyileştirilmesi konuları sunulan başlıca konulardır. Avrupa Kent Şartı'na göre, kentliler; güvenli, çevre (hava, su, toprak ve gürültü) kirliliği olmayan, doğal kaynakları korunan, beden ve ruh sağlığının korunmasına olanak tanıyan sağlıklı bir çevreye sahip olma, bireyin sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulduğu, kişisel ekonomik özgürlüğün sağlandığı ve yeterli istihdam olanağı ve yeterli konut stokunun bulunduğu sağlıklı barınma hakkı, sürdürülebilir ulaşım hakkı, kentte yaşayan tüm bireyler için, yaş, yetenek ve gelir düzeyine bakılmaksızın sportif ve rekreatif aktivitelerini gerçekleştirmeye yönelik erişilebilir alanların bulunması hakkı, farklı kültürel ve etnik özellikler gösteren toplulukların bir arada barış içinde yaşama hakkı, kente özgü tarihi mimari mirasın korunması ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanması ile kaliteli yaşam alanlarına sahip olma hakkı, ve yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil biçimde, yaşayanların yararı gözetilerek korunması ve yönetimi haklarına sahiptirler [3].

Her gün bir yerden bir yere giderken geçtiğimiz yollar, sokaklar, soluklanmak için duraksadığımız mekanlar, sahiller, rekreasyon alanları gibi kentsel kamusal mekanlar aslında yaşadığımız çevreyi tanımlamaktadır. Çevre; insanların ve diğer canlıların hayatları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamdır. Bir başka ifade ile yeryüzünde ilk canlı ile birlikte var olan çevre, bir organizmanın var olduğu ortam ya da şartlardır. Sağlıklı bir hayatın

sürdürülmesi ancak sağlıklı bir çevreyle mümkündür. Bir ilişkiler sistemi olan çevrenin bozulması ve çevre sorunlarının ortaya çıkması, genellikle insan kaynaklı etkenlerin doğal dengeyi bozmasıyla başlamıştır. İnsanın çevresiyle oluşturduğu doğal dengeyi meydana getiren zincirin halkalarında meydana gelen kopmalar, zincirin tümünü etkileyip, bu dengenin bozulmasına sebep olmakta ve çevre sorunlarına yol açmaktadır[4]. Kentler; dağları, denizleri, akarsuları, ormanları ile tüm canlıları içinde barındıran yaşayan mekânlardır. Yaşamak eskimeyi, değişmeyi ve dönüşümü beraberinde getirir. Eskiyen mekânların, daha kaliteli ve sosyal çevreyle daha uyumlu sürdürülebilir kullanım alanına döndürülmesi olayına kentsel dönüşüm denir. Bu dönüşümler sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları da içerisinde bulundurmaktadır. Bu ana başlıkların ve mekân kalitesinin birlikte ele alındığı ve sorunlara cevap bulan yaklaşımlar ile yapılan dönüşüm projeleri için başarılı demek mümkündür. Dönüşüm alanlarının tarihi süreçlerini (sosyal alışkanlıklar, sosyal ve kültürel değerler, mevcut alanın fiziki özellikleri) korumak projelerin ana hedeflerini oluşturmalıdır. Geçmişin izleriyle geleceğe sağlıklı sonuçlar aktarabilmek, kültüre, sosyolojik yapıya ve çevreye yani doğaya en az zararı vererek yeni nesillere ulaşmak kentsel dönüşümün sürdürülebilir olmasıyla elde edilebilir. Dünyaya en az zararlı en yararlı yaklaşımların bulunduğu bir dönüşüm, daha yaşanılabilir bir çevre ve dünya için atılacak en önemli adımlardan biridir. Sürdürülebilir olmayan bir dönüşüm; yapıcı olmayıp, yeni sorunları beraberinde getirir. Kent bir bağlamdır ve bütünü ifade etmektedir. Bu bütünün farklı bölümleri mevcuttur ve bu bölümlerin biri üzerinde yapılacak kentsel dönüşümün bağlama zarar vermesinden kaçınılmalıdır. Bağlamı ve bütünü koruyan, çevreci, yapıcı ve uzun soluklu çözüm getirmesi istenen kararlar sürdürülebilir özellikte olmalıdır. Bu nedenle kentin bir parçasında yapılacak olan dönüşüm bütün kenti ve doğal çevreyi etkileyecektir. [5].

Sürdürülebilirlik kavramı ilk kez 1987 yılında Brundtland Raporuyla duyulmuş bir kavramdır. Sürdürülebilirlik bu raporda; gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme imkanına zarar vermeden bugün kendi ihtiyacını karşılamak olarak tanımlanmaktadır [6].

Sürdürülebilirlik, gelecek nesillere her alanda kendi kendilerine yetebilecekleri bir dünya bırakmanın taahhüdü ve girişimidir. Bu bağlamda, sosyal, etik, politik, çevresel, teknolojik, kültürel, ekonomik ve daha birçok başlık altında yürütülen bir süreç olarak ele alınabilir. Günümüzü tehdit eden birçok çevresel problem ve sosyoekonomik sorunlar tüm dünya ülkelerini sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda bir araya getirmiştir. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren düzenlenen çok sayıda uluslararası konferans ve imza altına alınan

sözleşme ve taahhütler, sürdürülebilirliğin tanımının çok daha somut bir hale gelmesini sağlamıştır.

Çevresel sürdürülebilirlik; bugün etkilerine açık bir şekilde maruz kaldığımız ve artık kriz boyutunda değerlendirmekte olduğumuz küresel çevre problemlerini ele alır. Yüksek sera gazı emisyonlarının neden olduğu küresel ısınma ve iklim değişikliği, biyoçeşitliliğin bozulması / azalması, ozon tabakasının incilmesi; toprak, su ve hava kirliliği, okyanusların asitlilik oranının artması vb. gibi birçok küresel sorun bugünümüzü ve geleceğimizi açıkça tehdit etmektedir. Eğer acil bir şekilde önlem alınmazsa gelecek nesiller bu sorunların doğurduğu sonuçlardan çok daha fazla etkilenecektir.

Çevresel sürdürülebilirlik, bu tür çevre problemlerinin uzun vadeli çözümü için ortaya bir felsefe koymaktadır. Bu bağlamda, bireylerin, kurumların ve devletlerin çevreye zarar verecek her türlü faaliyeti sistematik bir şekilde sınırlandırması veya sonlandırması gerekir. Karbon ve su ayak izinin doğru bir şekilde ölçülmesi, şeffaf bir şekilde raporlanması ve sürdürülebilir olarak azaltılması bunlardan biridir. Bu daha toplumda çevre bilincinin artırılması, kurumsal süreçlerde daha yeşil uygulamaların, ürün ve hizmetlerin tercih edilmesi, ülkelerin yeşil alanları ve doğal yaşamı koruması ve geliştirmesi ile mümkündür. Böylelikle, gelecek nesillere daha temiz, kaliteli ve sağlıklı bir çevre bırakılabilir

Sürdürülebilir sağlıklı kentler ve dolayısıyla çevreci kentsel dönüşümün olmazsa olmazlarından biri, yapılan çalışmaların ekosistem tabanlı çalışmalar olmasıdır. Bunu sağlayabilmek için ise kentlerde yeşil alt yapılar oluşturulmalıdır. Yeşil Altyapı, “geniş kapsamlı ekosistem hizmetleri sunan, hem kırsal hem de kentsel ortamlarda biyolojik çeşitliliği korumak üzere tasarlanmış ve yönetilen, doğal ve yarı doğal alanların stratejik olarak planlandığı bir ağ” olarak tanımlanabilir. Bir başka deyişle yeşil altyapı, eko sistemin hizmetlerini sunma yeteneğini, eko sisteme zarar vermeden arttırmayı ve insanın yaşam kalitesinde iyileşme sağlayarak insan refahını desteklemeyi amaçlar. Örneğin birbirinden kopuk doğa alanlarını birbirleriyle bağlayarak ve bu sayede yaban hayatının hareketliliğini arttırarak biyoçeşitliliği destekler. İklim değişikliğine ve diğer çevresel afetlere karşı, doğru planlamayla ve doğru yapısal - bitkisel peyzaj uygulamaları ile karbon salınımını azaltır, toprak erozyonunu ve selleri önleyerek koruma sağlamaya çalışır. Yeşil altyapı kavramı Avrupa'nın bazı ülkelerinde, mevcut ulusal mevzuattaki çeşitli alanlarda oldukça açık bir biçimde yer almaktadır. Örneğin Barcelona' da, 42/2007 sayılı Doğal Miras ve Biyoçeşitliliği içeren Kanun, özerk bölgelerin çevresel bağlantısallığını sağlamaya yönelik önlemler alması

için geniş kapsamlı bir yükümlülüğü gerekli kılarken, çeşitli bölgesel yasalar da doğal alanların bağlantısallığına odaklanmaktadır. İspanya yeşil altyapı politikasının odak noktası, mevcut korunan alanlar arasında bağlantıyı sağlayan önlemleri uygulamaktır. Yeşil Altyapı, ekosistem hizmet sunumuna ilişkin birçok yasada kabul edilmiştir. AB Biyoçeşitlilik Stratejisi'nin 2020 tarihli ve 5 Numaralı Eylem Planı, üye devletlerdeki eko sistemlerin ve ilgili hizmetlerin haritalandırılması ve değerlendirilmesi üzerine çalışmalarını ve iklim değişikliğine uyum için yeşil altyapı istemektedir [7].

Tüm bu çalışmalardan yola çıkarak, sürdürülebilir kentleşme dendiğinde birçok faktörü bir arada incelemek, araştırmak, kentlerin doğal yapısını iyi tanımak ve günümüze kadar gelmiş olan mevcut durumların oluşumunu iyi analiz ederek daha sürdürülebilir bir çevreyi nasıl yaratırız sorularına doğru yanıtları bulmak yolunda planlı ilerlemek gerektiği ortadadır. Bu çalışmada Konak ilçemizde öncelikle yapılan kentsel dönüşüm projelerini inceleyecek, ilçenin doğal yapılarındaki dönüşümlerin süreçleri araştırılacak ve mevcut durum üzerinden yeşil alanların durumu, niteliği, alanların birbirine bağlantısı, erişilebilirlik konularında sorunlar belirlenecektir.

Yapılan araştırma ile karar vericilere ve ekiplerine yol gösterici kılavuz olabilecek nitelikte somut bir çalışma ortaya konmaya çalışılacak daha yaşanılabilir, daha sağlıklı ve yaşam kalitesinin artmasına yönelik sürdürülebilir çözüm önerileri sunulacaktır.

1- LİTARETÜR ÖZETİ

Çalışma kapsamında litaretür taraması yapılmış ve başlıca ilgili çalışmalar incelenmiştir.

Ekosistem Tabanlı Kentsel Dönüşüm yayınında (2023) Kalaycı Önaç, Gündel, Ekinci; tarafından, kentleşme sürecine bakıldığında, sürdürülebilir kentsel dönüşüm ve ekolojik kentsel dönüşüm yaklaşımları doğrultusunda sürdürülebilir, sağlıklı, yaşanabilir ve yeşil kentler oluşturmak için doğal çevreyi insan ihtiyaçlarını gidermek amacıyla tahrip etmek yerine doğayla iş birliği içerisinde, doğayla uyumlu tasarımlar ve planlama stratejileri geliştirilmesi gerektiği net bir şekilde anlatılmıştır ve kentsel ölçekli sorunlara dikkat çekilmiştir. Söz konusu çalışma, sürdürülebilir kentleşme ve ekosistem dostu kentleşme biçimlerinin neler olduğunu, bu biçimlerin uygulanabilirliğini ekosistem dostu (ekolojik) yaklaşımlara odaklanarak irdelemiştir [8].

Kentsel sistemlerde yeşil alt yapı ve ekosistem hizmetleri (2019) konulu araştırmada Betül TÜLEK ve Merve ERSOY MİRİCİ ; Kent sistemlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında alan kullanım planlaması açısından önem taşıyan ekosistem hizmetleri ve yeşil altyapı çalışmalarının, dünyada birçok gelişmiş ülkede kentsel planlama çalışmalarında kullanıldığına işaret edilmiştir. Türkiye ve dünyada yapılmış çalışmalarda yeşil altyapı ve ekosistem hizmetleri ilişkisinin kentlerdeki doğal ve kültürel peyzajların korunması ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması açısından kent planlama çalışmaları ve politikalarıyla ilişkilendirilerek yerel ve bölgesel planlara entegrasyonunun önemine dikkat çekilmiştir [9].

Kentsel Drenaj Sistemlerine Destek Yeşil Alt Yapı Sistemlerinin Kurgulanma ve Değerlendirme Süreci yayınında Gölbey ve Özbey tarafından, yeşil sokak, yeşil kaldırım ve yeşil otopark uygulamaları gibi yeşil altyapı unsurları, oluşturulan örnek sistem sorgulama etaplarından elde edilen veriler ışığında uygulama ve sürdürülebilirlik uyumu açılarından irdelenmiş, yeşil altyapı sistemlerinin uygulama ve değerlendirme ilkelerinin oluşturulmasına yönelik adımlar atılmıştır [10].

Sürdürülebilir kent yönetimi ve yeşil alt yapı kavramı kapsamında çevreci yaklaşımlar: İskenderun örneği çalışmasında Turna ve Solmaz , yeşil altyapı bileşenleri tanımlanarak, İskenderun kentinin yeşil altyapı açısından gözleme dayanarak incelenmesi yapılmış, kentlerde uygulanacak projelerin sürdürülebilir bütüncül yaklaşımlarla ele alınması gerektiği belirtilmiştir[11].

Kentsel dönüşüm sürecinde kentsel peyzaj değerleri analizi; İzmir-Bayraklı kentsel dönüşüm alanı örneği çalışmasında Kalaycı Önaç (2017) , Bayraklı İlçesinde yer alan kentsel dönüşüm alanının kentsel peyzaj değerleri üzerindeki etkileri detaylı olarak incelemiştir. Çalışmada, dergi, makale, raporlar incelenmiş, anket uygulanmış, delphi tekniği ile peyzaj değerleri saptanmış, bölgedeki mevcut durumlar tespit edilmiş, çözüm önerileri sunulmuştur [12].

Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow) çalışmasında Keskin , sürdürülebilir kentleşmeye Cittaslow(yavaş şehir) üzerinden açıklayarak incelemeler yapmıştır. Cittaslow kavramları ve bunları oluşturan kavramları açıklamıştır. Dünyada yer alan Cittaslow şehir örnekleri gösterilmiştir. Çevresel sürdürülebilirliğin de içinde olduğu sürdürülebilirlik ile cittaslow arasındaki ilişki incelenmiş, çevrenin cittaslowda olmazsa olmaz kriterler arasında yer aldığı, cittaslowa üye olma kriteri olan nüfus sınırlamasının kentlerin

sürdürülebilir olmanın önünde bir engel olduğu, Cittaslowun en önemli unsurlarının çevre ve gelecek kuşakların gereksinimleri olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır [13].

Sürdürülebilirlik Bağlamında Ekolojik Kent Söylemi çalışmasında Tosun , sürdürülebilir ekolojik kentlerle ilgili inceleme yapmıştır. Sürdürülebilir ve ekolojik kent kavramları açıklanmış, dünyada ekolojik kentlerden örnekler verilmiştir. Kentler yeşil ve ekolojik olduğu sürece o kentte sürdürülebilirlikten bahsedilebilmekte olduğuna dikkat çekilmiştir. Kentlerin tam anlamıyla ekolojik ve sürdürülebilir olabilmesi için yeni kentleşme yapılacak alanlarda planlama ve sonrasında uygulamaların yapılması gerektiği, doğa ile uyumlu politikaların geliştirilmesi gerektiği, ekolojik kentsel dönüşüm uygulamaları yapılırken yenilenebilir enerji kaynaklarının etkin olabildiği bir dönüşümün gerektiği sonuçlarına varılmıştır [14].

Dünyadan ve ülkemizden mavi-yeşil alt yapı uygulamaları konulu çalışmada Elif PARLAK ve Meryem ATİK ; Mavi-yeşil altyapı planlamasını, nüfusunun artması sonucu hızla büyüyen kentleri daha sürdürülebilir kılmak ve iklim değişikliğine uyum sağlayabilen sürdürülebilir kentler yaratabilmek için benimsenen yapısal çözümlerden birisidir şeklinde tanımlamaktadır. Temelde gri – mavi ve yeşil öğelerin bir arada ele alındığı ve sağlıklı, sürdürülebilir ve dirençli kentlerin amaçlandığı bu yaklaşımda toplumdaki tüm bireylerin kullanımına imkan sağlayan erişilebilir kentsel yeşil alanların varlığı ve bu alanların bağlantılılığının öne çıktığı ifade edilmektedir. Doğru amaç ve yöntemlerle planlanan bir mavi – yeşil altyapının kentler için çevresel, sosyal, ekonomik ve ekolojik çoklu faydaları ele alınmış ve yeşil altyapının sağlıklı, sürdürülebilir kentsel çevrelerin tasarlanması ve planlanmasındaki yeri tartışılmıştır [15]

İklim dostu şehircilik bağlamında suya duyarlılık (2022) konulu çalışmada Hayriye Eşbah TUNÇAY ; Su yönetiminin kentlerdeki önemine vurgu yaparak yeşil alt yapı sistemleri ile doğa esaslı çözümlerin daha yaşanılabilir bir çevre oluşumu için vazgeçilmez bir unsur olduğundan bahsetmektedir. Birleşmiş milletler kalkınma hedeflerinin on üçüncü maddesinde iklim değişikliği ve etkileri ile mücadele etmek için acilen harekete geçilmesi gerektiğini, on ikinci maddesinde de şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir hale getirebilecek önlemlerin alınmasına dikkat çekildiğini belirtmektedir. Bu hedefler sadece doğal alanların korunması değil aynı zamanda şehirlerinde sürdürülebilir şekilde gelişmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Yeşil altyapı sistemleri ile yapı çevre ve ekolojik çevre arasında bağlantı sağlandığı vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım ile Parklar,

Meydanlar ve Caddeler, Ulaşım koridorları ve Kentsel derelerde yapılabilecek planlama ve takip edilmesi gereken ilkeler açıklanmıştır.

Suyun alanın hemen yakınında bir yerde yönetilmesi, geçirimli yüzeyler ile yer altı sularına ulaştırılması, yağmur suyu ve atık sularının kaynak olarak kullanılması ve doğa tabanlı çözümlerle kente kazandırılması takip edilecek ilkelerden başlıcaları olduğu çalışmadan çıkarılan

Avrupa Yeşil Başkentlerin yeşil alan politikalarının incelenmesi (2019) konulu çalışmada M. Akif IRMAK VE Büşra AVCI; Yeşil başkent kavramını ilkelerini açıklamış, ödül alan kent örneklerini incelemiş ve yeşil alan sisteminin kentlerdeki önemini detaylı olarak anlatmıştır.

Açık yeşil alanların; Kentsel ve kırsal alanlar arasında bağlantı kurma, rekreasyonel aktiviteler için olanak sağlama, çevre kirleticilerinin etkilerini azaltma, mikro klimayı ve yüzey akışlarını düzenleme, kent estetiğini iyileştirme, bitki ve yaban hayatı türleri için uygun yaşam alanı oluşturma, insanların yaşam kalitesini iyileştirme ve daha birçok işlevi yerine getiren önemli kentsel biyotoplar olduğundan bahsetmektedir.

2010-2020 yılları arasında Avrupa Yeşil Başkenti seçilen; Stokholm (2010-İsveç), Hamburg (2011-Almanya), Vitoria-Gasteiz (2012-İspanya), Nantes (2013-Fransa), Kopenhag (2014-Danimarka), Bristol (2015- İngiltere), Ljubljana (2016- Slovenya), Essen (2017-Almanya), Nijmegen (2018-Hollanda), Oslo (2019-Norveç) ve Lizbon (2020- Portekiz) kentleri yeşil ağ sistemleri detaylı incelenmiştir.

Şekil 1: Solda; Avrupa'nın ilk yeşil başkenti Stokholm, Ortada; Stokholm kent haritası, Sağda; Stokholm yeşil alanları kavramsal gösterimi

Avrupa'nın ilk yeşil başkenti olan Stokholm kent haritası ve Stokholm yeşil alanları kavramsal gösterimi Şekil 1 de yer almaktadır. Stokholm, Ekopark olarak da adlandırılan erişilebilirliği ve biyolojik çeşitliliği güvence altına alan doğal ve kültürel rezervleri ile

dünyada eşsizdir. 1994 yılında, o dönemdeki ve gelecek kuşaklardaki doğasını ve kültürünü korumak için özel bir yasa çıkarılmıştır.

2006 yılında Stockholm Belediye Konseyi tarafından alınan bir kararın ardından ortaya çıkan, Stockholm parklarının ve yeşil alanlarının geliştirilmesi ve yönetimi için bir eylem programı olan Stockholm Park Programı ile park alanlarının "oyun, yürüme, güneşte dinlenme" vb. için sakinlere 200 metre mesafede bulunması gerektiği belirtilmiştir. 2008-2020 Çevre Programı ile arazinin sürdürülebilir kullanımı ve su alanlarına yönelik önlemlerle doğal değere sahip alanların korunmasına dikkat çekilmiştir [18].

3- MATERYAL VE YÖNTEM

3-1- Materyal

Konak ilçesinde yapımına başlanmış Ege Mahallesi dönüşüm projesindeki ana ilkeler incelenecek ve çevre ilişkisi ile birlikte ele alınacaktır. Kadifekaleyi de içine alan kentsel yenileme alanı çalışmalarından bahsedilerek Ballıkuyu dönüşüm projesi bağlantısı değerlendirilecektir.

İlçe sınırları ve komşu sınırlarda ki denize paralel oluşan kıyı kullanımları, Mithatpaşa caddesi İnönü caddesi ilişkisi, tramvay ulaşım hatları çevre ilişkileri ile beraber mevcut durumları incelenecek, mevcut yeşil alanların durumu değerlendirilerek yeşil alt yapı kavramı bağlamında öneriler getirilmeye çalışılacaktır.

3-1-1 Çalışma Alanının Tanımlanması

Konak ilçesi 24,4 km² yüzölçümünde olup, doğusunda Bornova ve Buca, kuzeyinde İzmir Körfezi ve Bayraklı, güneyinde Karabağlar, batısında Balçova ilçeleri bulunmaktadır. Anadolu'nun batısında Ege Sahilinde Çatalkaya Dağları ile çevrili körfez kıyısında, yüksek tepeler ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Akdeniz ikliminin hakim olduğu ilçemizde, yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçmektedir. Rakım Konak meydanında 3 metre, Kadifekale'de 185 metredir. İlçemizin köy ve beldesi yoktur. 113 mahalle, 2.905 sokak, 90 cadde, 19 bulvar, 14 meydan bulunmaktadır [19]. İzmir Kız Lisesi, Atatürk Lisesi, Özel Saint Joseph Fransız Lisesi gibi önemli eğitim kurumlarını da içinde barındırmakta ve bu alanlar kentin önemli büyüklükteki yeşil alanlarını oluşturmaktadır(Şekil 2).

Şekil 2: Konak İlçesi Google Harita Görüntüsü

3-1-2 Diğer materyaller

Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi ilçenin önemli kültür merkezlerinden birini oluşturmaktadır. Kentin ilk ticaret merkezi olması özelliği ile Kemeraltı Çarşısı, Kadifekale, Agora Ören Yeri, Tarihi Asansör, Tarihi Havagazı Fabrikası, Konak Meydanı gibi önemli alanlar ilçemizde bulunmaktadır. Üçkuyular Marina'dan Liman'a uzanan kıyı şeridi de kentliye ve gezmeye gelen turistlere nefes aldırarak alanlar sunmaktadır. İlçenin sınırındaki İnciraltı Kent Ormanı ağaç dokusu ile kentin en büyük yeşil alanlarından biridir. Kültürpark, Kadifekale Rekreasyon Alanı, Şehitlik Korusu, Susuzdede Parkı başta olmak üzereyeşil alan bulunmaktadır.

Türkiye'nin Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Yeşil Şehirler Programı'na dahil olan ilk şehri İzmir'dir. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası tarafından sağlanan hibe desteği ile ilk defa İzmir için hazırlanan Yeşil Şehir Eylem Planı'nın amacı; çevresel zorlukları belirleyip, bunların içinden en acil ele alınması gerekenleri tespit ederek İzmir için daha yeşil bir geleceği mümkün kılacak bir vizyon oluşturmak ve projeler geliştirmektir.

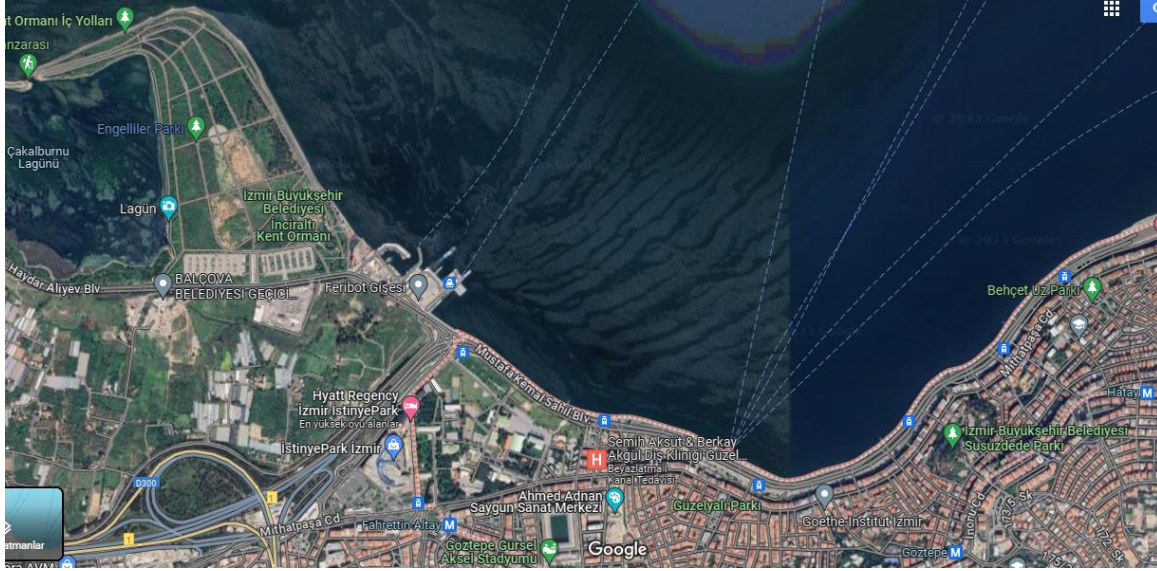
İzmir YŞEP; su, biyolojik çeşitlilik, hava, toprak ve iklim değişikliği konularının yer aldığı bir dizi kentsel çevre sorununu kapsayıcı nitelikte bir eylem planı sunmaktadır. İzmir Yeşil Alan Eylem planında belirlenen en önemli sorunlardan biri kent içinde ki yeşil alanların birbirinden kopuk ve bağlantısızlığının olmadığı olmuştur[20].

3-2 Yöntem

3-2-1 Mevcut Durum Analizi

İlçenin mevcut yeşil alanları, konumları ve ilişkileri 4 bölüme ayrılarak incelenmiştir.

Bölüm 1- İnciraltı Kent Ormanı ile Susuzdede Parkı arası

Şekil 2 : Kent Ormanı-Susuzdede arası görünüm Google Maps haritalar uydü görüntüsü 2023

Şekil 3 : İnciraltı görünüm , Visitizmir.org sayfası

İlçenin batısında yer alan Kent Ormanı oluşturduğu ağaç dokusu ile kentin önemli karbon yutak alanlarından olmuştur (Şekil 3 - Şekil 4).

Şekil 4: Yapım aşaması Orijinal (2018)

İlçe sınırlarındaki Üçkuyular Vapur iskelesinden başlayıp İzmir Limanı'na uzanan kıyı alanları düzenlemeleri, orta refüj çalışmaları ve yeşil tramvay hattı yeşil alanları birbirine bağlayan önemli koridorları oluşturmaktadır(Şekil 5). İzmir-Deniz projesi ile bu kıyıların işlevselliği, arka alanlar ile bağlantıları ve yeşil dokunun iyileştirilmesi sağlanmış, çevreci bir ulaşım olan bisiklet yolu ile kentliye sürdürülebilir seçenekler oluşturulmuştur(Şekil 6).

Şekil 5 : İzmir Deniz Projesi Mustafa Kemal Sahil Bulvarı Fotoğrafı Orijinal - 2018

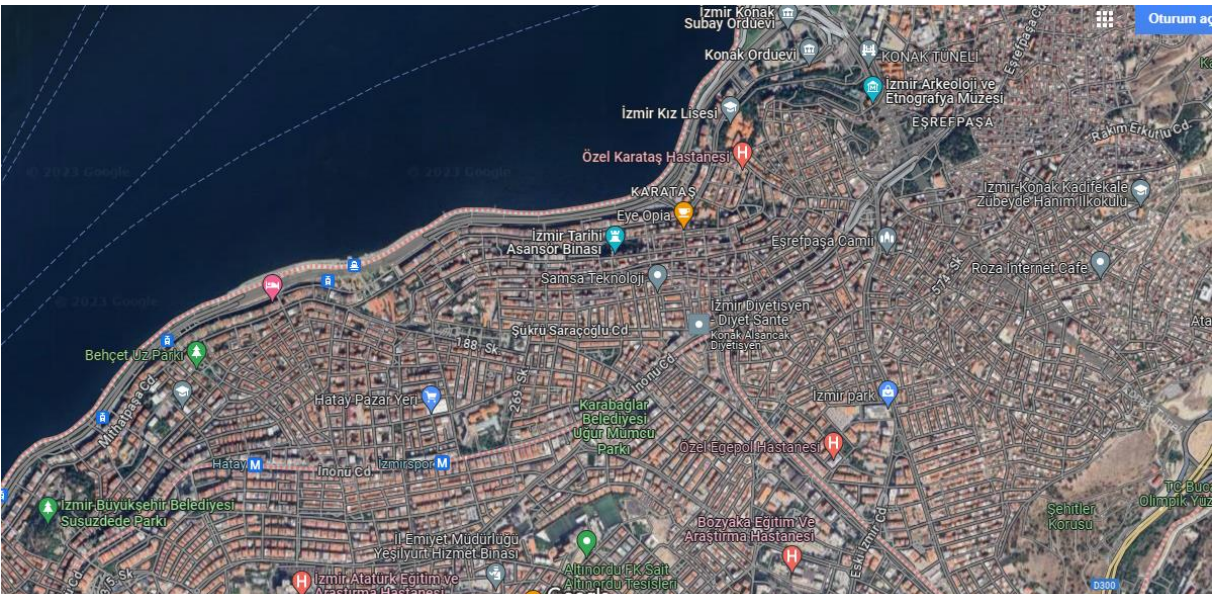

Şekil 6: Üçkuyular Feribot iskelesi-Adnan Saygun Arası Yapım Aşaması 2018- Orijinal

Şekil 7’de solda görülen büyük yeşil alan Hava Eğitim Komutanlığı açık yeşil alanlarıdır. Sağlayabileceği katkısı ile kentte önemli bir yeşil alanı oluşturmaktadır.

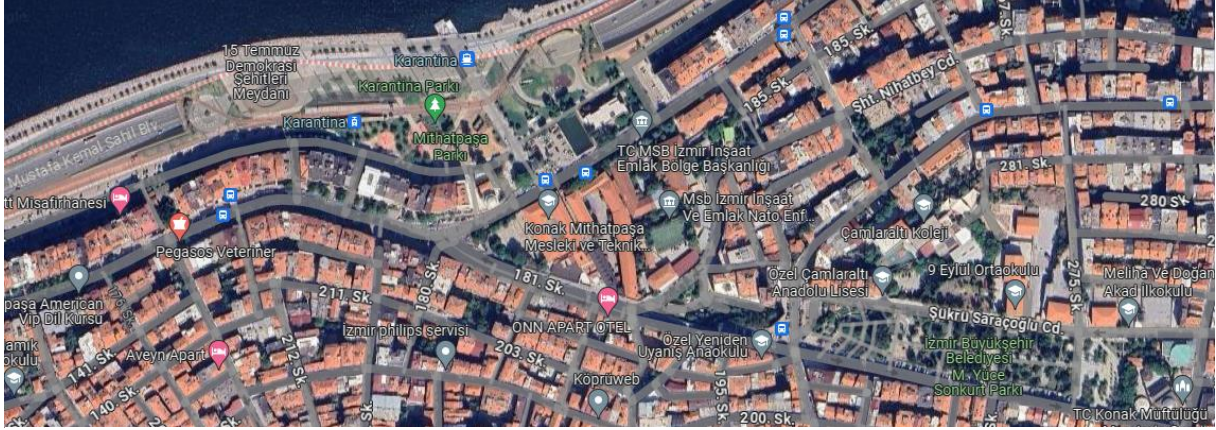
Şekil 6’da görülen kıyı alanları dışında ilçe sınırimız olan İnönü Caddesi önemli bir yeşil koridoru oluşturmakta, bu caddeye bağlanan ara sokaklarda da kamu binalarının çevrelerinden şahıs mülkiyetli arazilerin yeşil alanlarına, kaldırım düzenlemeleri ve mahalle parklarına kadar önemli noktalar bulunmaktadır.

Bölüm 2- Susuzdede Parkı Konak Ordu Evi arası

Şekil 7 : Susuzdede Parkı-Konak Ordu Evi arası Google Maps uydu görüntüsü

Dikkat çeken en büyük yeşil alan Halil Rıfat Paşa caddesi üzerindeki M.Yüce Sonkurt parkı ve aynı caddenin sonunda denizle ilişkiyi güçlendirme amaçlı uygulaması tamamlanan Demokrasi Meydanı Projesi' dir(Şekil 8- Şekil 9).

Şekil 8 : Demokrasi meydanı- Mehmet Yüce Sonkurt Parkı ilişkisi

Şekil 9: Konak Belediyesi internet sayfası Tarihi Asansör' den Karataş bölgesi

Tarihi Asansör bu bölümdeki önemli yerleşimlerdenidir. Restoran olarak kullanılmakta olan bu yapı İnönü Caddesi ile Mithatpaşa Caddesini birbirine bağlayan yıllar önce düşünülmüş bir ulaşım koridoru ve kıyı ile bağlantı noktasıdır. Mithatpaşa Caddesinden girişteki tarihi yapılardaki mekanlar eski sokakların izlerini taşımaktadır. Dario Moreno sokağı adını almış bu önemli sokak kentliye huzurlu bir ortam sunmaktadır(Şekil 10).

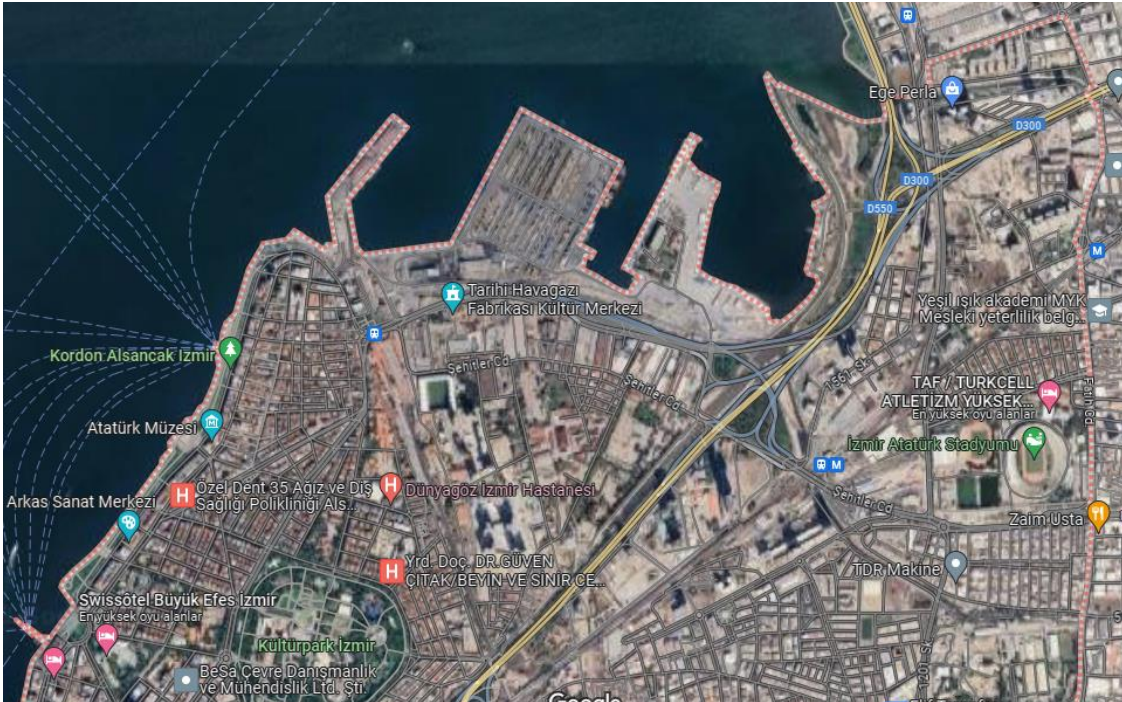
Bölüm 3- Konak Ordu Evi Kültürpark Arası

Şekil 10 : Konak Ordu Evi Kültürpark arası Google Maps uydu görüntüsü

Yangın alanından yeşil alana dönüşen en önemli karbon yutak alanlarımızdan olan Kültürpark bu bölümde yer almakta; Kemeraltı Çarşısı, Konak Meydanı, Cumhuriyet Meydanı, Kadifekale ve Şehitlik Korusu gibi büyük yeşil alanları da içinde barındırmaktadır.. Bu alanların bağlantıları olan önemli cadde, sokak ve bulvarlar önemli geçiş noktalarını oluşturmaktadır(Şekil 11).

Bölüm 4- Kültürpark Meles Deltası arası

Şekil 11 : Kültürpark - Meles Deltası arası Google Maps uydu görüntüsü

Kordon kentlinin en uğrak gezi ve dinlenme yeri olarak bu bölümün önemli noktalarından biridir. Tarihi Havagazı Fabrikası, Liman bölgesi ve Meles deltası da yeşil alan koridoruna örnek verilebilecek noktalar oluşturmaktadır(Şekil 12). Bulgular bölümünde detaylı yer vereceğimiz Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm ve Gelişim alanında bu bölümde yer almakta, Mürselpaşa bulvarı ile liman bölgesine ve meles deltasına bağlantı oluşturulabileceği görülmektedir.

3-2-2 Saha Çalışmaları- Gözlem ve Görüşmeler

Yapılan saha çalışmalarında kıyı bölgelerdeki açık yeşil alanların niteliklerinin artırıldığı gözlemlenmiştir. Kıyıda içeriye doğru bakıldığında yeşil alanlar hem birbirinden çok kopuk olduğu, hem de iyileştirme ihtiyacı bulunduğu görülmektedir. Cadde ve sokaklarda da bağlantıyı sağlayabilecek yeşil alan düzenlemelerin belli bir plan içerisinde yapılmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 12 : İzmir-Deniz Projesi Uygulama Sonrası Orijinal (2018)

Denizin içine yapılan iskeleler ile halkın denizle buluşması sağlanmıştır. Olta balıkçılığı için kıyı boyunca donatılar tasarlanmış bu alanlar oturma ve seyir mekânları olarak keyifli alanlara dönüştürülmüştür(Şekil 13).

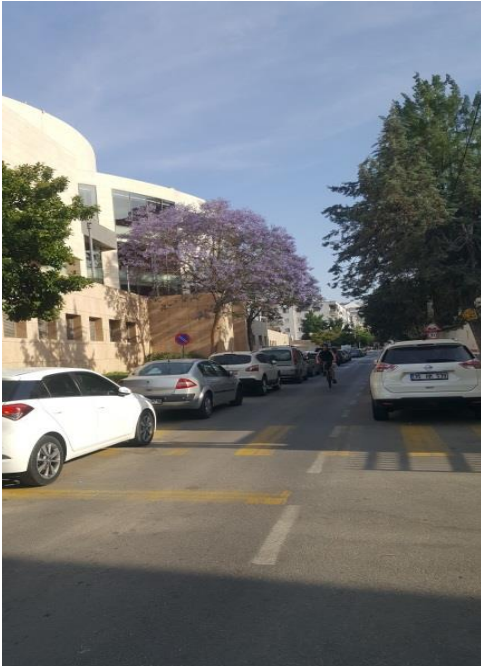
Şekil 13: Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi Orijinal 2020

Sanat merkezinin çevre düzenlemesinde açık alan kullanımlarında oluşturulan yapraklı ağaçlar ile meydanlar oluşturulmuş ve yapının ısı adalarının serinletilmesine katkı sağlanmıştır(Şekil 14).

Otoparkta tasarlanan gölge ağacının üst terastaki görsel etkisi dikkat çekmektedir(Şekil 15).

Şekil 14: Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi Orijinal 2020

Şekil 15 : 18 sokak görünümü

Sanat merkezi ile okul arasında kalan araç yolunda kaldırımlarda kullanılan ibreli ağaçlar hem yürümeyi zorlaştırmakta hem de sağlıklı büyüme yaşandığından devrilme riski oluşturmaktadır. Solda yürüme için oluşturulan kaldırımda ibreli ağaç olan mavi servi kullanılmıştır. Kökleri ile yürüme güçlüğüne sebep olan bu düzenlemenin doğru bir uygulama olmadığı düşünülmektedir(Şekil 16). Bu alanlar planlanırken yol düzenlemeleri de yeniden gözden geçirilmeli uygun olmayan düzenlemelerde iyileştirme amaçlı yenilemeler yapılmalıdır. Yanlış tercih olan türlerin korunması ileride daha büyük sorunlara sebep olacak ve bu koridorların ekolojik koridorlar olmasına imkan sağlayamayacaktır.

Şekil 16: Kültürpark çevresi sokak görüntüleri

İlçede genel tüm sokaklarda kaldırım genişliği gözetilmeden ağaçlar dikilmiş, korunmuş ve yıllar içerisinde önlem alınmadığı için bu görüntüler ortaya çıkmıştır. Yapılan düzenlemelerde belli bir standart olmadığı gözlemlenmiştir(Şekil 17).

4-BULGULAR

4-1 İzmir Büyükşehir Belediyesi Konak İlçe sınırlarındaki Kentsel Dönüşüm Projeleri

Çalışmamızda yer verilen kentsel dönüşüm ve yenileme işleri İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin benimsediği ilkeler ve hedefler doğrultusunda, literatüre **İzmir Modeli** olarak giren dönüşüm modeli ile yapılmıştır. Bu durumda öncelikle Kentsel Dönüşümde **İzmir Model**'inden bahsetmek doğru olacaktır. İzmir kentsel dönüşüm uygulamalarında öne çıkan özellik yaşayanların barınma hakkına verilen önem ve bunun zarar görmemesine gösterilen özendir. Hak sahipliğinden inşaat haklarının dağıtımına, adil bir sürecin %100 uzlaşma temelli ilerlemektedir. Adilane ve hakça, demokratik işleyiş 1970'li yıllarda ortaya çıkan Toplumcu Belediyeciliğin ve 1996'da Türkiye'de gerçekleştirilen Habitat II Toplantısı'nın sonuç bildirgesinin de izlerini taşımaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi, uygulamakta olduğu İzmir modelinde hedeflerini şu şekilde belirlemiştir;

- %100 uzlaşma ile yerinde dönüşüm
- Mevcut Kültürel zenginlikleri korumak
- Sosyal Dönüşümü desteklemek
- Toplumsal Barışa katkı sağlamak
- Tarihi ve Kültürel Mirası geleceğe taşımak
- Sosyal ve Teknik altyapıyı güçlendirmek

İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Modeli İlkelerini ise;

- Bütüncül bakış açısı
- Disiplinler arası uyumlu çalışma
- Katılımcı Karar Süreci
- Şeffaflık ve Sürdürülebilirlik olarak belirlemiştir

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin uzlaşmacı yaklaşımla hayata geçirmeye çalıştığı tamamlanan ve devam eden çalışmalardan Konak ilçemizde olan projeleri inceleyeceğiz;

4-1-1 Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı

Şekil 17: Google Haritalar Dönüşüm Alanı-Kıyı İlişkisi

Şekil 18 İBB Tanıtım Dron Görüntüsü Mevcut Durum-Çevre İlişkisi

Bu bölgedeki yapıların yıpranmış, kaçak ve sağlıksız yapılardan oluşması, ulaşım bağlantılarının zayıflığı, sosyal donatılarının yetersizliği, kentsel altyapı hizmetlerinin eksikliği, kent merkezinde olmasına rağmen kentle bütünleşmedeki zayıflık, bölgenin sosyal yapısı, işsizlik oranının yüksekliği gibi etmenler dikkate alındığında, fiziksel/sosyal açıdan kentsel hizmetlerle bütünleşik olarak iyileştirilmesi gerektiği ve kentsel dönüşüme ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir(Şekil 18- Şekil 19). Merkezi konumuna rağmen, fiilen yıpranmış veya niteliğine uygun olmayan biçimde kullanılan bölgenin, kent içi konum avantajına karşı gelişmemiş olması, alanın kent ile bütünleşememe sorunu ile açıklanabilir(Şekil 20).

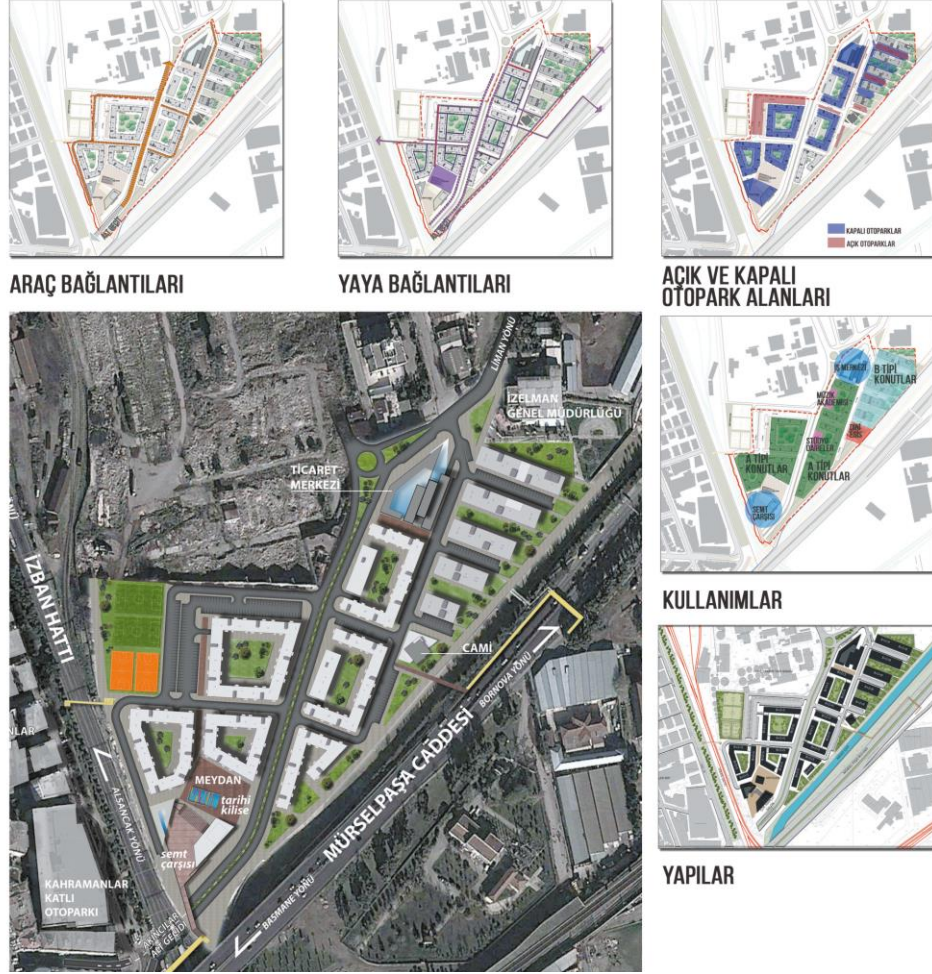

Şekil 19 : İBB Tanıtım Kataloğundan Alan Ulaşım Durumu

Şekil 20 : Mevcut Durum Fotoğrafları

Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi alan sınırı İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 16.09.2011 tarih ve 05.790 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. Bu tarihten itibaren Büyükşehir Belediyesi Kentsel Dönüşüm Daire Başkanlığı tarafından saha tespiti çalışmaları yapılmaya başlanmıştır(Şekil 21). Proje alanı içerisinde kamu arazilerinin bulunması nedeni ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 73. Maddesi gereğince 22 Şubat 2013 tarihinde Bakanlar Kurulu kararı alınmış ve alınan karar 13 Mart 2013 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Onaya paralel olarak Belediyece proje çalışmaları başlatılmıştır.

Şekil 21 : Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm Alanı Projesi

Küçük ya da büyük tüm dairelere balkon olanağı sağlanmıştır. Tasarlanan dairelerin tümü doğal ışık ve havadan yararlanmaktadır. Kümelerin ortasında önerilen yeşil alanlar trafik, gürültü gibi olumsuzluklardan korunmuştur. Oluşturulan bu iç avluların bakımının Belediye eliyle yapılması amacıyla kamusal kullanım olarak planlanmış, bu alanlarda oluşturulan çocuk oyun alanları ve yeşil alanların yarı özel konumları ile bölgede yaşayanlarca kullanılması amaçlanmıştır (Şekil 22).

Şekil 22 : Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm Alanı Projesi Görseli

Demiryolu geçişi nedeni ile Ege Mahallesi'nin kent merkezi ile olan fiziki bağı koparılmış, bir tarafta demir yolu diğer tarafta Melez Çayı ile mahalle kentten soyutlanmıştır. Kentle yaya bağlantısının sağlanması, çok yakın olan Kahramanlar bölgesine erişimin kolaylıkla sağlanması amacı ile platform geçişi önerilmiştir. Platformun altı ticaret merkezi olarak meydanla ilişkilendirilmiş, platformda yer alan amfi hem 1548 sokak hem de meydana açılarak bu alanlarda yapılacak aktiviteler için bir seyir ve katılım mekânı oluşturulmuştur. Platformun üzerinde de çok amaçlı bir kültür merkezi önerilmiş, planlanan İş Merkezi ile Belediyenin hizmet vereceği bir alan oluşturulmuştur (Şekil 23).

Şekil 23 : Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm Alanı Projesi Semt Meydanı görseli

Ege mahallesinde gerçekleştirilecek kentsel dönüşüm projesinin en önemli bölgesi planlanan semt meydanıdır. Bu meydan alanda yaşayanların toplanma mekânı olarak planlanmıştır. Meydan bir taraftan iş merkezinin platformu ve açık amfi ile diğer taraftan konut blokları altında önerilen küçük ticari ünitelerle yaşayan bir mekân olacaktır. Küçük ticari birimler, kafeler, galeriler ile bu odağın hem yerli hem de yabancı turistlerin uğrak yeri olması planlanmaktadır. Meydanda yer alan kilise kalıntısının restorasyonu ile alanın cazibesi artacak, farklı kültür ortamı önermesi ile metropol kentte farklı bir odak oluşturacaktır. Bu ayrıcalıklı konum semt sakinlerinin buldukları yerde kimliklerini geliştirmelerine de katkıda bulunacaktır (Şekil 24).

Şekil 24 : Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm Alanı Projesi Melez Çayı Bağlantı Görseli

Alanda önerilen yeşil alanların büyük kısmı konut bloklarının ortak alanları olarak planlanmıştır. Özelleştirilmiş bu yeşil alanların çocuklar için güvenli oyun alanları, mahalle sakinleri için ise buluşma yerleri olması hedeflenmektedir. İzmir ikliminde hayatın dış mekânda daha çok geçtiği düşünüldüğünde bu mekânlar trafikten ve kentin karmaşasından arındırılmış güvenli yaşam alanları sunmaktadır. Melez çayı kenarı ise peyzaj alanlarına dönüştürülmüş, Mürsel Paşa Bulvarı kenarında gürültü ve görüntü kirliliğini engelleyecek perdeleme peyzaj ağaçlandırması önerilmiştir(Şekil 25).

Tüm konut tiplerinde doğal ışıktan en olumlu şekilde yararlanma hedefi ile bina cepheleri tasarlanmış, blok içlerinde hareket algılayıcılara bağlı ışıklandırma sistemleri oluşturularak yüksek verimli sistemler kurulması hedeflenmiştir. Kamusal alanların aydınlatmasında güneş

panellerinden faydalanılarak elektrik enerjisi ihtiyacı en ekonomik seviyeye çekilmesi ve çevreye verilen zararın en aza indirilmesi amaçlanmaktadır.

Isıl direnci yüksek yalıtım malzemeleri ile duvar, tavan ve çatı yalıtımları önerilmiş, konutların ısınma ihtiyacı için en ucuz ve temiz yakıt türü olan doğal gaz tercih edilmiştir. Bunun için gerekli mekânlar binaların mevcut bodrum katlarında teknik merkezler olarak oluşturulmuştur. Sıcak suların ısı enerjisini geri kazandırmak amacıyla geliştirilen yüksek performanslı ısı eşanjör sistemleri önerilmiş, bu sayede sıcak su için harcanan enerjiyi %70'e kadar düşürmek için gerekli sistemlerin kullanımı amaçlanmıştır. Konutlarda oluşturulacak ortak atık ayrıştırma bacaları ile çöpler yerinde ayrıştırılarak, çevreye verilecek zararları en aza indirmek hedeflenmektedir. Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi ile kullanıcıların çevreye vereceği zararların azaltılarak çevresel sürdürülebilirliğin ve doğal kaynakların kullanılarak ekonomik açıdan sürdürülebilirliğin desteklenmesi hedeflenmektedir.

Ege mahallesi projesi, sürdürülebilir kullanım ve çözümler ile çevresine sahip çıkmayı amaçlamış bir projedir. Gerek tasarım kriterleri, gerekse yeni teknolojilere dayalı malzeme seçimleri, ekonomik ve kullanıcı odaklı olarak düşünülmüştür. Yapı kütleleri, konumlanışları, formları, boyutları, yapım tekniği ve malzemesiyle yöreye, bölgeye ve kullanıcılara saygılı nitelikler barındırmaktadır. Bu bağlamda tasarımda; önerilen konut alanları için her kümeye hizmet edecek geri dönüşüm ve enerji üretim alanları planlanmıştır. Her kümede farklılaşan yapı ve yapı kümelerinde atık sularının kullanımı, geri dönüşüm sistemleri, güneş enerjisi kullanımı, konutlarda doğal havalandırma, ortak arıtma üniteleri, avlularda iklime uygun peyzaj, ortak alanlar için enerji üretimine olanak sağlayacak mekânlar düşünülmüştür.

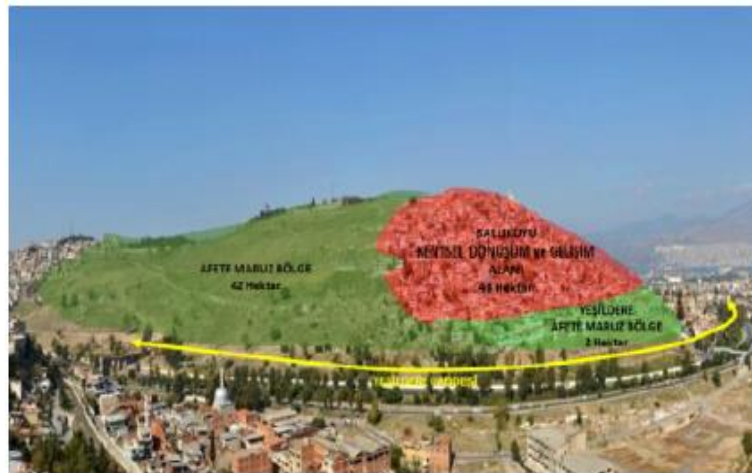
Binaların çevresiyle olan uyumunu arttırabilmek amacıyla, yerin doğal özelliklerine ait ve bulunduğu çevreye uyumlu, İzmir iklimine özgü kolay yetişebilen palmiyelerden ve sulama kolaylığı olan kısa bitkilerden oluşması tercih edilmiştir. Tüm peyzaj alanlarının sulanması ve kısmen konut içi su ihtiyacının sağlanması için sarnıç sistem adı verilen sistem ile yağmur suyunun binaların çatı veya zemininde toplanması amaçlanmaktadır. Bu sistem ile suyun oluklar ile iletilmesinin sağlanması, yağmur suyu deposunda biriktirilmesi ve dalgıç pompayla peyzaj alanlarının sulanması, bodrum katlarda önerilen arıtma birimleri ile de evsel ihtiyacın sağlanması düşünülmüş, yağmur suyunun yeterli olmadığı zamanlarda şehir şebekesinden destek alınması önerilmiştir. Bunun yanı sıra fabrikasından proje kapasitesine göre seçilecek olan atık su arıtma ekipmanlarının yer aldığı konut bloklarında suyun geri kazanılması ve sulamada kullanılması da önerilmiştir.

4-1-2 Ballıkuyu Kentsel Dönüşüm Alanı

Ballıkuyu Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı, İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından 16 Eylül 2011 tarihinde belirlenmiştir. 10 Ekim 2012 Tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 73. Maddesi kapsamında Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı olarak ilan edilmiştir. 48 ha lık proje alanı içerisinde 5 mahalle bulunmaktadır(Şekil 26- Şekil 27- Şekil 28). (Ballıkuyu Mah., Kosova Mah., Yeşildere Mah., Akarcalı Mah., Kocakapı Mah.)

Şekil 26 : Ballıkuyu Proje Alanının konumu

Şekil27: Kadifekale- Ballıkuyu- Yeşildere Hava Fotoğrafi

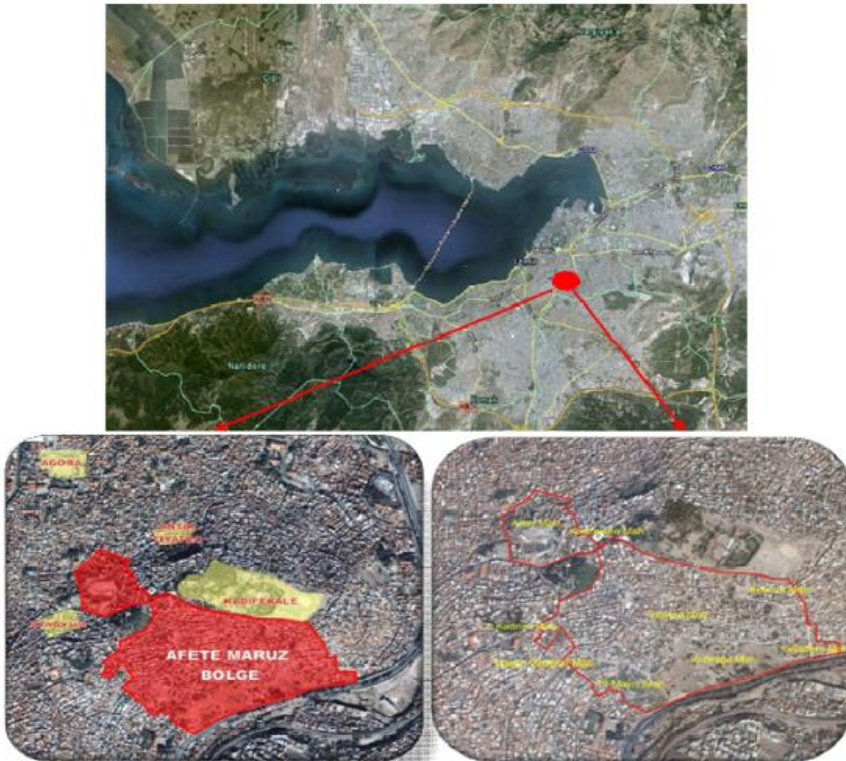
Sokakların büyük bir kısmına araç girememektedir. Acil durumlarda itfaiye, ambulans vb araçlar sokaklara girememektedir.

Şekil 28 :Ballıkuyu Proje renderları

Bu alanda henüz çalışmalar başlamamış olup, sorunlar aynı boyutta devam etmektedir.

4-1-3 Kadifekale

Şekil 29 : Kadifekale Afete Maruz Bölge Konumu

Şekil 30: Yıkım öncesi ve sonrası Kadifekale

Kadifekale Heyelan Bölgesinde yıkımı gerçekleştirilecek 1968 adet yapıdan ilkinin yıkım işlemi 21.09.2007 tarihinde yapılmıştır. Bölgede bulunan 2241 adet yapının tasfiyesi gerçekleştirilerek yıkımları tamamlanmıştır. 1100 aileye Mülkiyeti İzmir Büyükşehir Belediyesi’de bulunan Uzundere Toplu Konutları’ndan uzun vadeli geri ödeme planı ile konut tahsis edilmiştir. Konut talep etmeyen vatandaşlara bedelleri ödenmiştir. Boşaltılan alan ağaçlandırılarak kentimize 46 hektar büyüklüğünde bir kent ormanı kazandırılmıştır. Afete Maruz Bölgelerin Boşaltılması projesi sonrasında elde edilen en büyük kazanım ise; Ülkemizde bir başka örneği olmayan **"Afet Gerçekleşmeden Gerekli Tedbirlerin Alınarak Vatandaşlarımızın Can ve Mal Güvenliğinin Sağlanmış"** olmasıdır(Şekil 29 - Şekil 30).

Şekil 31 : Kadifekale heyelan bölgesinin boşaltılması sonrasında ait uydu fotoğrafı

1978 yılında yapılaşmaya uygun olmayan afete maruz bölge ilan edilen Kadifekale’de ne yazık ki yıllarca önlem alınamadığı görülmüştür.

1985 yılında çıkarılan İmar Affı bu alandaki gecekondulaşma sürecini hızlandırmış olup, bölge halkının sağlıksız ve can güvenliği olmayan yapılarda oturmalarına, kaliteli yaşam koşullarından uzak, sosyal imkânlardan yeterince faydalanamayan bir alanda yaşamalarına zemin oluşturmuştur.

Afet maruz bölgelerin boşaltılarak bu bölgede yaşayan vatandaşların sağlıklı konutlara taşınmasını sağlamak amacıyla çalışmalarına başlayan İzmir Büyükşehir Belediyesi, 20.07.2006 tarih ve 01.264 sayılı Belediye Encümeni kararı ile afete maruz bölgelerin boşaltılması kapsamında çalışmalarına fiilen başlamıştır (Şekil 31).

Alanda kurulan Kadifekale irtibat bürosunda, Uzundere Toplu Konutları Hakkında bilgilendirme çalışmaları kapsamında;

Vatandaşlara Uzundere Toplu Konutları hakkında bilgi verilmiş, irtibat bürosunda bulunan maket ve projeler ile konutlar hakkında merak edilenler vatandaşlara anlatılmış,

İstekli olan vatandaşlara Uzundere Toplu Konutlarını yerinde görme imkanı sağlanmıştır,

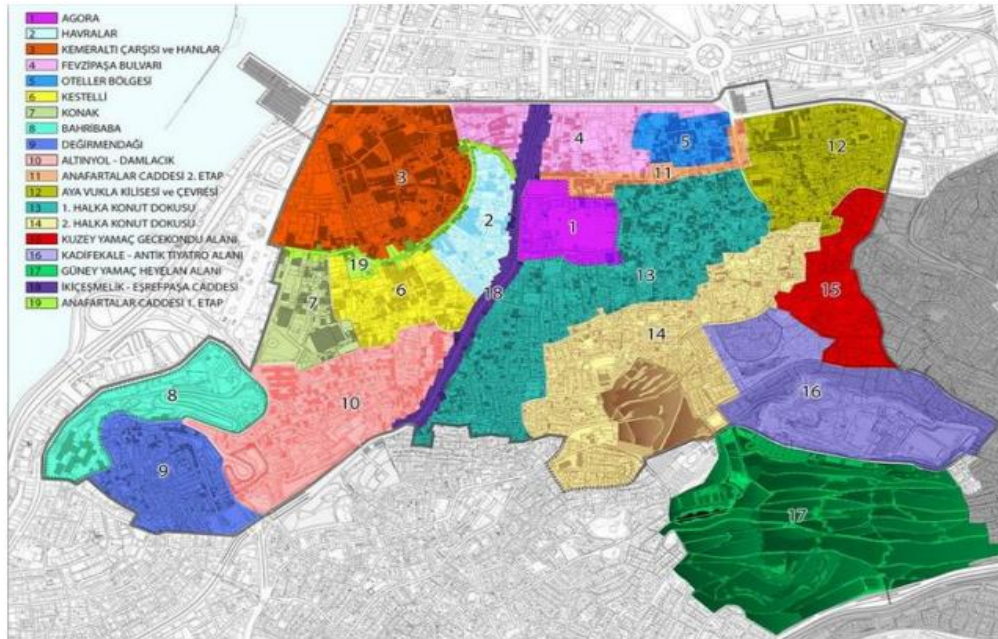
Proje alanındaki Kadifekale İletişim Bürosu’nun hizmete girmiş olması ile;

- Heyelan bölgesinde yaşayan vatandaşların dedikodulara inanmadan sağlıklı ve doğru bilgiyi İletişim Bürosundan alacaklarına inanmalarını,

- Vatandaşların akıllarına takılan her türlü soruyu çekinmeden sorabileceği bir yer olduğunu bilmelerini,
- Vatandaşlar eğer hak sahibiye, evlerinin bedelini alacaklarını ve yeni yapılan konutların sadece kendilerine maliyetine sunulacağı konusunda bilgilendirilmelerini,
- Tasfiye sonucunda Kadifekale’ de rant amaçlı bir proje yapılmayacağını ve buraların rekreasyon alanı olarak düzenleneceği konusunda bilgilendirilmelerini,
- Yapılan projenin getireceği zorlukları belediye yetkililerinde düşündüğü ve bunlara çözüm ürettiğini anlamalarını,
- Proje kapsamında yıkılacak olan konut sahiplerinin, ilk başlarda düşündükleri gibi şansız değil aslında ne kadar şanslı olacaklarını anlamalarını,
- Çocuklarının mevcut durumdan çok daha sağlıklı koşullarda büyüyeceğini anlamalarını,
- Yapılan yeni konutların depreme dayanıklılığı konusundaki endişelerini gidermelerini,
- Sadece yeni konutlara değil sağlıklı ve sosyal bir yaşam için gerekli olan tüm donatılara da sahip olacaklarını, anlamaları sağlanmıştır.

Ayrıca, senelerdir kendilerini dışlanmış olarak hisseden bölge insanına verilen önemin anlaşılması açısından ve projenin basın yayın organlarında duyulmasından sonra ortaya çıkan tüm önyargılardan kurtulmaları açısından son derece yararlı bir uygulama olmuştur.

4-1-4 Konak- Kemeraltı Yenileme Alanı

Şekil 32 : Konak Kemeraltı Yenileme Alanı

İzmir'in tarihi kent merkezi olarak bilinen 252 Hektar büyüklüğündeki Kemeraltı ve Çevresi Kentsel ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı Bakanlar Kurulu kararı ile 2007 yılında "Konak Kemeraltı ve Çevresi Yenileme Alanı" ilan edilmiştir. 19 bölüme ayrılan alanda proje ve uygulama çalışmaları devam etmektedir(Şekil 32).

İlk ticaret merkezi olarak önemli bir nokta olan Kemeraltı çarşısı tarihi mekânları, hanları ile gelen turistlerin uğrak alanı olmuştur. Kentlinin de en çok vakit geçirdiği ihtiyaçlarını karşıladığı bir alışveriş merkezi olarak kullanılmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi yağmur suyu kuşaklama hattı projesi hayata geçirilmiş ve 1. Etap çalışmalar tamamlanmıştır. Yıllardır dükkânlar ve kullanıcısı için büyük sorun teşkil eden su baskınları proje ile giderilmiştir. Sokaklarda yapılan çalışmalar tamamlandıkça sağlıklılaştırma amaçlı üst yapı projeleri de hayata geçmeye başlamıştır. Mevcut yeşil alanlarda proje kapsamında iyileştirmeler yapılmıştır. Bunlardan biri olan Milli Kütüphane Caddesi Sokak Sağlıklılaştırma Projesi de yakın zamanda tamamlanmıştır.

4-2 Konak İlçesi Açık Yeşil Alanlarının İncelenmesi

4-2-1 Kent Parkları

En önemli yeşil alanlarımızdan birisi de Kültürpark'tır (Şekil 33).

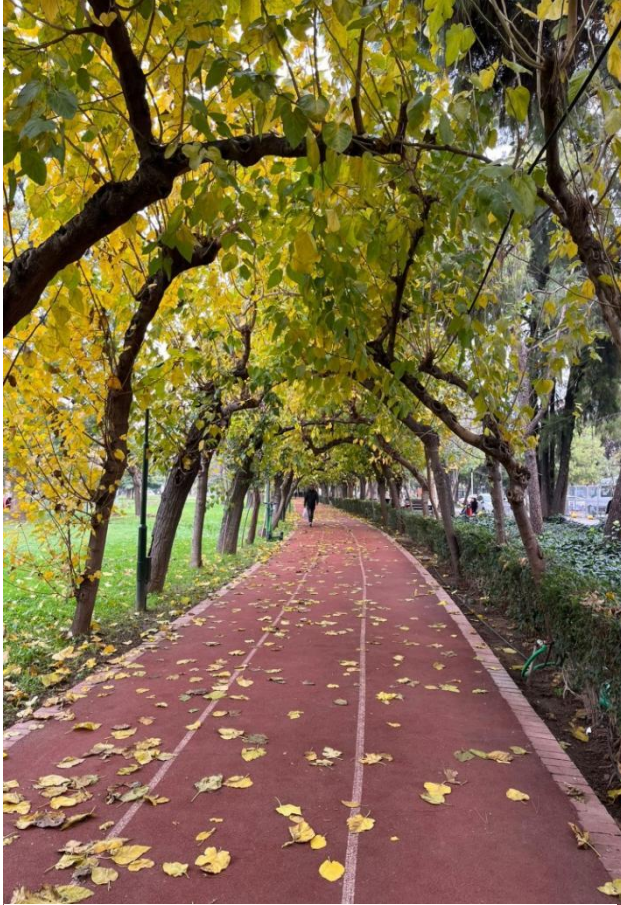

Şekil 33 : Kültürpark Dron Görüntüsü

Geçmişten bugüne incelenen örneklerde karar vericilerin vizyoner ve katılımcı yaklaşımının kentlere büyük değerler kattığı görülmektedir. Kültürpark' ta bu anlamda iyi örneklerden biridir. Kültürpark, İzmir Fuarı ile birlikte 1 Eylül 1936' da dönemin İzmir Valisi Fazlı Güleç ve İzmir Belediye Başkanı Dr. Behçet Uz tarafından açıldı.

İzmir' in merkezinde Basmane'den Kahramanlar'a ve Alsancak'a uzanan 420 bin metrekare alanda kurulu Kültürpark'ın yeşil zenginliği 1936 yılında dikilen ilk ağaçlarla oluşmaya başladı. Kültürpark'ın kuruluş aşamasındaki ağaçlandırma çalışmalarında Rus araştırmacılar görev almıştı. İlk planda, Basmane ve Montrö kapıları arasındaki alan Botanik Bahçesi olarak ayrılmış ve getirilen değişik bitkiler önce buraya dikilmişti[20]

Çok çeşitli türlerin bulunduğu bu önemli alanımız günümüzde ulaşım ağının tam ortasında kalmakta, kentlinin kolayca ulaşım dolaşabileceği bir alan olarak kullanılmaktadır(Şekil 34).

Şekil 34: Kültürpark Koşu yolu Orijinal 2023

Koruma amaçlı proje süreçlerinin devam ettiği bu büyük alanda, hiç vakit kaybetmeden yüklerinden kurtarılarak doğa esaslı çözüm önerileri ile yeniden canlandırılması büyük önem arz etmektedir.

Yarışma ile elde edilen **Konak Meydanı Projesi'** de ilçemizin önemli noktalarındandır. Tarihte Sarı Kışla, Hükümet Konağı gibi önemli yapıları içinde bulundurmıştır. Hükümet Konağı hala alanın önemli yapılarındandır. Saat Kulesi ve Camisi ile kentlinin en uğrak geçiş noktası olan meydan turistlerinde ilgisini çeken nokta haline gelmiştir.

Şekil 35 : Konak iskeleden Meydan'a giriş Orijinal 2023

Çınar ağaçları ile meydana vurgulu giriş yapılmıştır. Gölge amaçlı kullanılan Çınar ağaçları hala sağlıklı bir şekilde gelişimlerini sürdürmekte ve ısı ada etkisini azaltarak karbon tutulumu ile önemli bir katkı sağlamaktadır(Şekil 35).

Şekil 36 : Konak Meydanı Orijinal 2023

Meydanın genelinde kullanılan ibrelili ağaçlardan mavi ve limon serviler yol hatlarında kullanılmış ancak günümüzde devrilme riskleri ile tehlike oluşturdukları ve kayıplar yaşandığı görülmektedir(Şekil 36).

Bir diğer önemli yeşil alanımızı oluşturan parkımız Susuzdede Parkı'dır. İnönü Caddesi ile Mithatpaşa caddesini birbirine bağlayan park hem tarihi hem de arkeolojik sit alanında bulunmaktadır. Çok eski yapısıyla kentin önemli noktasında yaşamaya devam etmekte ancak

aynı Kültürpark gibi bir an önce koruma planlarının yapılarak yenilenmesi ve onarılması gerektiği düşünülmektedir.

4-2-2 Ulaşım hatlarındaki peyzaj projelerinin incelenmesi

Kentsel peyzajı oluşturan en önemli elemanlardan biri ulaşım hatlarıdır. Sürücünün ya da yayanın içinden geçtiği peyzajla ilişki kurmasında, yolun kendisini yönelttiği mekan dizilerini hissetmesinde, sürücünün mekanların sürpriz ya da huzur veren etkilerini algılamasında bitkisel materyalin görevi önem kazanmaktadır(Şekil 37).

Bu alanlar, tüm kent insanına hizmet verecek şekilde en yakın ve yaygın olarak yararlanılan açık-yeşil alanlar olup özellikle bulunduğu bölgenin vitrini sayılabilecek konumlara sahiptir.

Araç, yaya, bisiklet yolları, kavşaklar ve refüjlerde yapılan ağaçlandırma ve bitkisel düzenleme faaliyetleri diğer bitkilendirme faaliyetlerinden daha etkili, kalıcı, baskın ve işlevsel bir karakter taşımaktadır.

Saha gözlem çalışmalarında da anlatıldığı gibi ilçemizdeki ulaşım hatlarındaki kent peyzaj çalışmaları kıyı bölgelerinde yenilenmiş, iç kısımlarda yenilenmeye ihtiyaç olduğu görülmüştür.

Doğa esaslı projelerin başında gelen yağmur sularının yönetimi ile ilgili ilçede uygulamaya rastlanmamıştır. Bu hatlarda tercih edilen yoğunlukta asfalt ve beton uygulamalarından dolayı suların genellikle yüzey akışı ile kanallara ulaştığı ve ya taşkınlara sebep olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 37 : M rselpaşa Bulvarı Orijinal 2018

Kentsel dönüşüm projelerinden biri olan Ege mahallesinin hemen yanında bulunan bulvar yeşil sistem oluşturmak ve mahallenin kıyı ile bağlantısını sağlamak için önemli bir koridordur. Aradaki Meles Çayının uzantısı olan derenin mevcut beton kesitten kurtarılarak ekolojik dere kesit uygulamaları geliştirilmeli ve Alsancak Liman caddesine bağlanması sağlanmalıdır. Mevcut durumda arka mahalleyi örtmek için ibreli ağaçlarla perdelenmiş olan mahalle dönüşüm projesi ile birlikte, bulvar ve yeşil alanı içine alarak bütüncül planlanmalıdır. Aynı alanda bisiklet yolu da düşünülebilir. Böylelikle kıyıda yapılan bisiklet hattına da bağlanmış olacaktır.

Şekil 38 : Yeşildere caddesi Orijinal 2018

Yaklaşık 2 km. hatta orta refüj düzenlemesi yapılmış karayolları prensip ve kurallarına uygun ağaç türleri tercih edilerek başarılı bir sonuç ortaya çıkmıştır. Önemli bir bağlayıcı yeşil doku olarak karşımıza çıkmaktadır. Süs elmaları dört mevsim yaprak ve çiçek renkleri ile estetik görüntüler oluşturmakta, sürücülere görsel şölen sunmaktadır. Zeminde kullanılan budamaya uygun çalı bitkileri ile de bu yeşil doku güçlendirilmiştir(Şekil 38).

Şekil 39: Alsancak tramvay hattı ile yenilenen bir kaldırım düzenlemesi Orijinal 2018

Çalışmada yaya için güvenli bir alan oluşturulmuş, bitkilendirme ile de bu desteklenmiştir. Pırnal Meşesi ile yol ağaçlandırması yapılan düzenlemede sağlıklı bir koridor oluşacağı düşünülmektedir(Şekil 39).

4-2-2-1 Yeşil Tramvay

Üçkuyular'dan Halkapınar Aktarma Merkezine uzanan tramvay hattının büyük kısmı yeşil olarak planlanmış ve uygulanmıştır. Hat boyunca drenaj sistemleri oluşturulmuş ve yeraltı sulama sistemi uygulanmıştır. Uygulandığından bu yana yeşil dokusu korunan bu proje çevre düzenlemeleri ile birlikte kentin önemli bir yeşil ağını oluşturmuştur(Şekil 40).

Şekil 40 : Mustafa Kemal Sahil Bulvarı Tramvay Uygulama aşamaları Orijinal 2018

4-2-2 Nitelik Kazandırılmış Kayıp Mekanlar ‘Liman Caddesi Örneği’

Sürdürülebilir kent peyzajına örneklerden biri olan Liman caddesindeki çalışma aynı zamanda yeşil sistemlerin birbirine bağlanması gibi büyük bir işleve sahiptir(Şekil 41).

Şekil 41: Alsancak Viyadükler Başlangıç ve Bitiş harita görüntüsü

Çalışma alanı, Alsancak Liman Caddesinde viyadük ayaklarının yaklaşık 20.000m² lik bir karayolu aksını kapsamaktadır. 98 taşıyıcı ayağın bulunduğu bu geçiş hattında sarılıcı bitkilerle dikey bahçeler oluşturulmuştur(Şekil 42).

Şekil 42: Alsancak Liman Caddesi Uygulama öncesi görüntü Orijinal 2016

Şekil 43 : Alsancak Liman Caddesi Uygulama sonrası görüntü Orijinal 2017

Şekil 44 : Alsancak Liman Caddesi genel görüntü orijinal 2017

Önemli bir prestij noktasında bulunan viyadük ayaklarının, dikilen sarılıcı bitkiler ile alanın 3. boyut etkisinin insan ölçeğine inmesi sağlanarak, olumsuz bir algı fırsata dönüştürülmüş ve dikey bahçe etkisi yaratılması sağlanmıştır(Şekil 43- Şekil 44).

Atıl alanların kente kazandırılması ve ısı ada etkisinin azaltılması anlamında iyi bir örnek olan proje ile kentin önemli bağlantı noktalarından liman caddesi yeni kimliğine kavuşmuştur.

Şekil 45 : Alsancak Liman Caddesi orijinal 2018

Üçkuyular - Halkapınar tramvay hattının alanın içinden geçmesiyle birlikte daha da işlevsel hale getirilen mekânın zemin uygulamasında doğal taşlar ile geçirgen yüzeyli alanlar oluşturulmuştur. Sürdürülebilir doğa esaslı projelere örnek gösterilebilecek bir alan oluşmuştur(Şekil 45).

Yer örtücü olarak gölge alanlarda başarılı olan bitkilerden Hedera Helix ve Vinca sp. türleri kullanılmış başarılı sonuçlanmıştır. Karbon salınımının yüksek olduğu bu caddede bu yeşil aks ile hem ısı ada etkisi azaltılmış hem de karbon tutulumu yüksek ölçüde sağlanmıştır(Şekil 46).

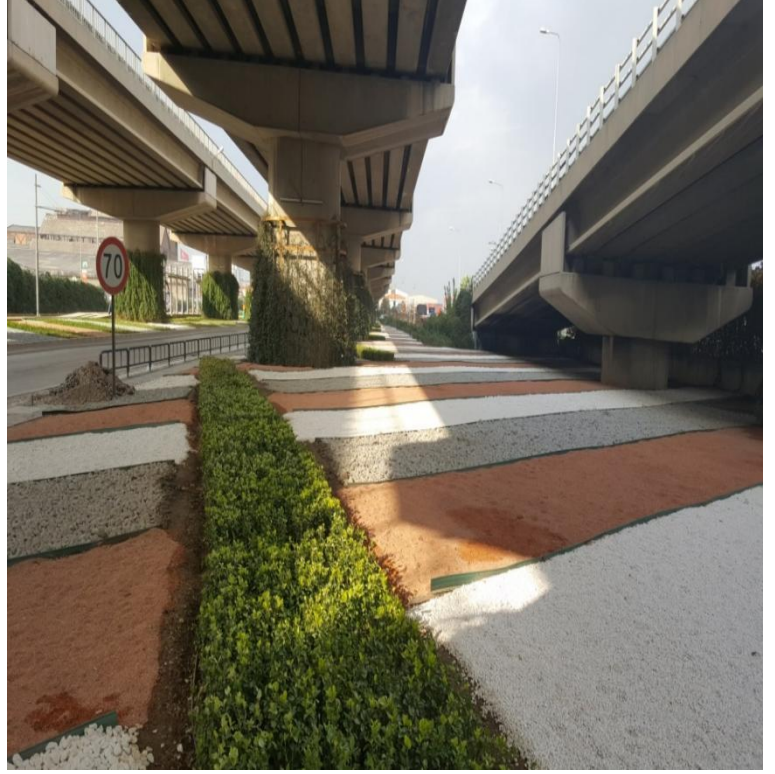

Şekil 46 : Alsancak Liman Caddesi orijinal 2019

Caddenin yakın çevresinde Sığla Ağacı ile düzenlemeler yapılmış, karbon tutma özelliği yanında, yaprak rengi ile her mevsim estetik etkiler yaratmaktadır, alanda yapılan sert peyzaj uygulamaları ise alanın yön algısını kuvvetlendirmekte ve kurakçıl peyzajı desteklemektedir(Şekil 47- Şekil 48).

Şekil 47 : Liman caddesi Sığla ağaçları Orijinal 2023

Şekil 48: Liman caddesi doğal taşların görünümü Orijinal 2018

4-3 Üretilen Stratejiler

Şekil 49 : Şev taşı uygulaması

Şekil 50 : Buca Sosyal Yaşam Kampüsü Orijinal 2016

Eğimli alanlarda yapısal duvar örmek yerine alternatif olarak yeşil duvar uygulamaları yapılmalıdır. Şev taşı ile bunu yapmak mümkündür. Kod farkından dolayı oluşan duvarlarda Hedera Helix sarmaşık türü kullanılmıştır. Şev taşı ile de tamamlanan duvar Katırtırnağı bitkisi ile yeşil bir duvar haline gelmiştir(Şekil 49- Şekil 50).

Buca ilçesinde uygulaması yapılan Neşet Ertaş Parkı' da yeşil koridorlar için iyi bir örnektir.Gecekondulaşan yapıların arasında bir dönem kaçak moloz döküm yeri olarakta kullanılan alan bölgede yaşayanlar için nitelikli bir park alanına dönüştürülmüştür(Şekil 51).

Şekil 51 :Buca Neşet Ertaş Parkı Uygulama öncesi Mevcut durum

Şekil 52 : Buca Neşet Ertaş Parkı Uygulama sonrası Orijinal 2017

Şekil52'de Parkın üst noktasından aşağıya doğru engelli yolu planlanmış, ağaç ve çalı türleri doğal bitki örtüsü tercih edilmiştir. Aromatik bitki türlerinden biberiye, adaçayı gibi türler

yoğun kullanılmış, meyve ağaçlarının olduğu yapraklı ağaç türleri ile mahallenin yeşil dokusunu ciddi oranda artırmıştır(Şekil 53).

Şekil 53 : Buca Neşet Ertaş Parkı Uygulama sonrası Orijinal 2017

Moloz döküm sahasından yeşil Alana dönüşen alan ile mahalleli hemen evinin yakınında sosyal aktivite yapabileceği, çocuklarının güvenli bir şekilde oyun oynayacağı ve yeşil doku ile daha sağlıklı yaşayabileceği alanına kavuşmuştur(Şekil 54).

Şekil 54: Buca Neşet Ertaş Parkı Uygulama sonrası dron görüntüsü 2017

5- SONUÇ VE ÖNERİLER

Ekosistem tabanlı planlama yaklaşımının temel ilkelerinin başında kentleri bir ekosistem olarak kabul etmek gelir. Peyzaj uygulamalarında kurulan yeşil alt yapı sistemlerinde, ekoloji biliminden faydalanarak sürdürülebilir yeşil alanlar yaratmak hedeflenmelidir. Bu yaklaşımla, planlamalarda ortama en uygun ve uyumlu yerli bitki türlerinin kullanılması önemli bir kriterdir. Çünkü belirli bir ekosistem içinde yaşayan canlılar kendi türdeşleri, diğer türler ve ortamdaki abiyotik varlıklarla yoğun bir ilişki halindedir. Yerli türler hali hazırda bu ilişkinin en temel unsurları arasındadır. Bu yüzden kurulacak yeşil alt yapı sistemlerinde kullanılan bitkilerin de yöre ile uyumlu olması hususuna dikkat edilmelidir. Kent içi peyzajlarında, estetik kadar, sistemlerin işletim maliyetleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Yeşil alt yapı sistemlerinin gri altyapı sistemlerine oranla yapım ve bakım maliyetleri daha düşüktür. Nihayetinde kent içi yeşil alt yapı sistemleri kurulurken, doğayla uyumlu yapısal malzemeler ve yerli türlerle peyzaj tasarımları yapılmasındaki en büyük amaç ekolojik işlevleri daha yüksek, coğrafya ve iklimle uyumlu yeşil alanlar yaratılması ve kentsel dirençliliğin artırılmasıdır.

İzmir'in peyzaj alanlarında kullanılan bitki türlerinin bir kısmı yıllar içinde kullanılan egzotik türlerden oluşmaktadır. Ancak özellikle biyolojik çeşitliliğin korunmasının, ekosistem temelli planlamaların, küresel iklim değişikliğinin günümüzde bu kadar önemli hale gelmesi, yerel yani bu coğrafyanın doğal türlerine ağırlık verilmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Kent içi yeşil alt yapı sistemleri kurulurken bu husus mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır [21].

Sonuç olarak, yeşil altyapı ve ekosistem hizmetleri ilişkisini yorumlamak gerekirse, kent sistemlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında ekosistem hizmetlerine maksimum seviyede ulaşabilmek için, yeşil alt yapı sistemlerinin kentlerimizde doğru planlanması gerekmektedir. Dünyada pekçok gelişmiş ülkede olduğu üzere kentlerdeki doğal ve kültürel peyzajların korunması ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması kent politikalarına yeşil altyapı sistemleri entegre edilerek sağlanmaktadır.

Yeşil altyapı, ekosistemlerin sağlığını korumak, biyolojik çeşitliliğin korunmasını sağlamak ve ekosistem hizmetlerini arttırmak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda yeşilaltyapı, kentsel sistem içindeki ekolojik etkiyi toplumlar için faydalanılır hale getirmektedir. Yeşil altyapı uygulamaları; temiz hava, temiz su, toprak koruma, erozyon önleme, yağmur suyunu doğru şekilde kullanma, sel ve taşkın riskini önleme, karbon

salınımını düşürme, kentlerde ısı adası oluşumunu engelleme, biyoçeşitliliği destekleme, ekolojik koridorlar oluşturma, habitat sağlama gibi ekosistem hizmetlerinin topluma sağladığı faydaları dört başlıkta incelemek gerekir:

- Tedarik Hizmetleri (Doğanın insana sağladığı yiyecek, içecek, kereste,odun, yakıt, tıbbi ilaç vb.)
- Düzenleyici Hizmetler(Hava, su,iklim düzenlemesi,karbon depolama, taşkın kontrolü vb.)
- Kültürel Hizmetler (Ekosistemlerin yerel kültürlerle etkisi, kültür, sanat, rekreasyon vb.)
- Destekleyici Hizmetler (En temelde yatan doğal süreçler, toprak oluşumu, fotosentez vb.)

Bu bağlamda düşünüldüğünde; kentsel yeşil alt yapı sadece parklar, oyun alanları, mezarlıklar, kent ormanları ve özel bahçeler gibi açık alanlar değil, aynı zamanda hobi bahçeleri, yaban hayatı koridorları, yeşil çatılar ve dikey bahçeler ve duvarlar, sokak ağaçları, bitkisel çitler, yol kenarı ve refüj bitkilendirmeleri, kent içi göletler, nehirler kentsel drenaj sistemleri ve kanalları da kapsamaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesinin doğayla uyumlu yaşam sağlama stratejisi ile kentteki yeşil alanları nitelikli olarak artırmak, bu alanların birbiriyle ve kırsal yeşil alanlarla bağlantısını güçlendirmek ve yaban hayatını kentin bir parçası yapmak anlayışı ile yola çıkardığı, stratejiler başlığı altında yukarıda anlatılan doğru uygulamaların benzerlerinin kent içinde artırılması, bu düzenlemelerin tüm ilçeleriyle bir bütün olarak planlanması büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde iklim değişikliğinin yan etkileri ve çevre kirliliğinin giderek artması yeşil altyapı stratejilerinin planlamalara dahil edilmesi, bununla ilgili yasal düzenlemelerin de yapılması gerekmektedir. Söz konusu yeşil altyapı planlarının kentsel dönüşüm dahil kentleşme sürecindeki tüm çalışmalarda etkin olarak uygulanması sağlanmalıdır. Kent yöneticileri ve karar vericiler, kentsel sistemlerde rol oynayacak yeşil altyapı strateji çalıştaylarının düzenlenmesini sağlamalıdır. Bu konuda İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2017 tarihinde İzmir Yeşil Altyapı Strateji Çalıştayı düzenleyerek kent ekosistemine çevreci fikirlerin dahil edilmesini sağlamak üzere bir başlangıç yapmıştır. Kent planlama sürecinde üst ölçekten alt ölçeğe kadar ekolojik yaklaşım temelli planlama ve tasarım ilkeleri oluşturularak, İmar planları öncesinde üst ölçekte yeşil altyapı stratejileri kurgulanarak kentin tümüne entegre edilmelidir. Projeler, kentsel dönüşüm odaklı, küresel ısınma etkilerinin azaltıldığı, çevresel

sürdürülebilirliğin hedeflendiği, düşük karbon salımlı, ekolojik bir anlayışa göre planlanmalıdır.

Kentlerde yapılan tüm çalışmalarda multi-disipliner çalışmanın önemi çok büyüktür. Alanında uzman meslek disiplinlerinin bir arada çalışarak üreteceği projeler ve kararlar ile daha sağlıklı uygulamalar ortaya çıkacaktır. Bu anlamda Peyzaj Mimarlığı mesleğinin büyük ölçeklerden başlayarak işin içinde olması gerekmektedir.

Yasa ve yönetmelikler ile yeşil alt yapı projeleri zorunlu hale getirilmeli kentin genelinde uygulanan her proje bütüncül yaklaşımla bakabilecek bir sistemden onay alınarak ilerlemelidir.

Şekil 55: Kadifekale' den görüntü Orijinal 2019

‘ Ben yapraklarının ve dallarının her yıl ne kadar büyüdüğünü gördüğüm ağaçlarımı seviyorum.’

Mustafa Kemal ATATÜRK

KAYNAKLAR

- [1] Yiğitbaşıoğlu, H. (2015) Kentlerin Çevre Sorunları ve Habitat Konferansları Habitat Kongreleri. Mimarlık Dergisi.
- [2] Tekeli, İ. (2018). Habitat konferanslarına tarihsel bir bakış. Habitat gündemleri, Şehircilik Kültürü Vakfı. (ilhantekelivakfi.org).
- [3] Tuğaç, Ç. (2020). Avrupa Kentsel Şartı'ndan Avrupa Yeşil Sözleşmesi'ne Avrupa'da Kentsel Politik Alanların Gelişim Süreci ve Geleceği. Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi. 225-267.
- [4] Çevre ve şehircilik Bakanlığı. (2018). Çevre. Ankara: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı.
- [5] Sipahi,S.& Tavşan,C., (2019). Kentsel Dönüşümde Sürdürülebilirlik: Trabzon Çömlekçi Mahallesi Örneği. Online Journal of Art and Design. 94-103.
- [6] Sarıkaya, M., & Kara, F. Z. (2007). Sürdürülebilir Kalkınmada İşletmenin Rolü: Kurumsal Vatandaşlık. Yönetim Ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 221-233
- [7] Yaralıoğlu, İ. Asilsoy, B. (2021). Yeşil Altyapı Kavramının Teorik Bir Çerçeve Değerlendirilmesi, Mimarlık Fakültesi Dergisi - Journal of Faculty of Architecture Cilt- Volume:3 Sayı-Issue:1
- [8] Kalaycı Önaç, A.& Gündel, H.& Ekinci, D.D. Ekosistem Tabanlı Kentsel Dönüşüm- Peyzaj Ve Kentler 2023 Çalışmaları. ISBN: 978-625-367-034-4
- [9] Tülek, B.& Ersoy Mirici M. Kentsel Sistemlerde Yeşil Alt Yapı ve Ekosistem Hizmetleri PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi 2 (2019) 1-11
- [10] Güneş Gölbey, A.& Özbey, D. Kentsel Drenaj Sistemlerine Destek Yeşil Alt Yapı Sistemlerinin Kurgulanma ve Değerlendirme Süreci- Peyzaj Ve Kentler 2023 Çalışmaları Isbn: 978-625-367-034-4
- [11] Turna, T., & Solmaz, A. (2023). Sürdürülebilir kent yönetimi ve yeşil alt yapı kavramı kapsamında çevreci yaklaşımlar: İskenderun örneği. *Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Dergisi*, 13(4), 739-748.
- [12] Kalaycı Onaç, A. (2017). Kentsel donuşum surecinde kentsel peyzaj değerleri analizi; İzmir-Bayraklı kentsel donuşum alanı örneği (Tez No. 479754) [Doktora tezi, Ege Üniversitesi]. YOK Ulusal Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr>
- [13] Keskin, D. O. E. B. (2012). Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow) . Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi , 8(1),81-99.
- [14] Tosun, E. K. (2017). Sürdürülebilirlik Bağlamında Ekolojik Kent Soylemi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 169-189.
- [15] Parlak, E.& Atik, M. *Dünyadan ve ülkemizden mavi-yeşil alt yapı uygulamaları PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi 2/2 (2020) 86-100*
- [16] Eşbah Tunçay, H. İklim Dostu Şehircilik Bağlamında Suya Duyarlılık”, Çevre, Şehir ve İklim Dergisi. Yıl: 1. Sayı: 2. ss. 41-58.
- [17] Temiz Topsakal, M.& Erduran Nematlu, F. Kentsel Alanda İklim Değişimine Peyzaj Mimarlığı Açısından Çözümsel Yaklaşımlar- Peyzaj Ve Kentler 2023 Çalışmaları. ISBN: 978-625-367-034-4
- [18] Akif Irmak, M.& Avcı, B. (2019). Avrupa Yeşil Başkentlerin Yeşil Alan Politikalarının İncelenmesi- Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi .(Enar Özel Sayı) 1-19
- [19] ÇAKANŞİMŞEK, D. (2023). İzmir İli Konak İlçesi Halkapınar Mahallesi imar Planı Değişikliği Plan Açıklama Raporu. İZMİR: CKN.

- [20] İzmir Büyükşehir Belediyesi. (tarih yok). Ege Mahallesi Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kentsel Dönüşüm Dairesi Başkanlığı.
- [21] Eroğlu, V.& Döndüren, Ö.& Öztürk, M.G. İklim Dostu Peyzaj Kılavuzu- İzmir Büyükşehir Belediyesi